Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראָשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 265/1560 | Łódź, Środa, 14 listopada 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאָדז, מיטוואָך, א כסלו תרפ"ט | Nr. 265/1560

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

בעסטיאַלישער מאָרד צוליב ירושה.

ווייטערדיגע שוידערליכע פּרטים פון גרויזאַמען בלוטיגען אַקט אויף פּעטריקאָווער 117 וואָס האָט געקאָסט דאָס לעבען פון פּאָר-פאָלק טישער.

דער גרויזאַמער מאָרד אויף פּיעטריקאָווער 117 האָט געמאַכט אַ אומגעהויערען רושם אין שטאָט. אין משך פון'ם נעכטיגען טאָג, האָט מען נישט אויפגעהערט אומעטום צו קאָמענטירען דעם שוידערליכען בלוטיגען פערברעכען.

די פּאָליציי פיהרט ענערגיש די אויספאָרשונג כדי צו ענטדעקען די פערברעכער. עס איז שוין פעסטגעשטעלט, אַז דער מאָרד איז אויסגעפיהרט געוואָרען מיט

אַ רויב-צוועק.

אויף מיליאַנאָווע גאַס, וואו מע זהאָט געפונען אַ דערמאָרדעטע די דינסט באַראָווסקאַ, האָט מען אויך בעמערקט שפּורען פון אויטאָ-רעדער.

אַ געהיימנישפולער אויטאָ.

די לאָקאַטאָרען פון הויז פּיעטריקאָווער 117 האָבען געזעהען זונטאָג 11 אַ זייגער אין אָוועגט די דינסט באַראָווסקאַ אַהעקפאָהרען אין דער געזעלשאַפט פון צוויי אומבעקאַנטע אויף אַ „טאַקסובקע". כדי צו ערקלערען דעם ענין, האָט די פּאָליציי עהערנעכטען אין אָוועגט דורכקאָנטראָלירט אַלע „טאַקסובקעס" און אויסגעפרעגט אַלע שאָפערען ווער עס איז געפאָהרען מיט די פּאַסאַזשירען אויף דער מיליאָנאָווע. די קאָנטראָלע האָט צו גאָרנישט געבראַכט.

שפּעט אין אָוועגט האָט דער שאָפערען-פעראיין צוזאַמענגערופען אַן'אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון אַלע שאָפערען און עס איז דאָרט בעשלאָסען געוואָרען צו הילף צו קומען דער אויספאָרשונגס-מאַכט, אַלע מיטגלידער פון'ם פעראיין האָבען זיך מתחייב געווען מודיע צו זיין דער פּאָליציי, וואָס זיי וועלען וויסען אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם שרעקליכען פערברעכען.

וואָס אַ שאָפער דערצעהלט.

מאָנטאָג ביינאַכט האָט זיך צו דער פּאָליציי געמאָלדען אַ לאָדזער שאָפער, און געגעבען פאָלגענדע ערקלערונגען;

ער איז נישט געווען אין לאָדז, ווען די פּאָליציי האָט קאָנטראָלירט און אויסגעפאָרשט די שאָפערס; ער איז נאָר וואָס געקומען פון פּיעטריקאָוו און ווען ער האָט זיך דערוואוסט וועגען דעם מאָרד, איז ער באַלד אַוועק איבערגעבען דער פּאָליציי וועגען אַ געשעהעניש וואָס האָט געוויס אַ שייכות מיט דעם פערברעכען.

שבת 9 אַ זייגער אין אָוועגט איז דער שאָפער מיט זיין „טאַקסובקע" געשטאַנען אויף רוג נאַווראָט און פּיעטריקאָווער עס זענען צו איהם צוגעקומען צוויי פּאַסאַזשירען, שטאַרק רענערווירטע און געבעטען זיי אָפּפיהרען אויף זאַווישע גאַס. דאָרט האָבען די פּאַסאַזשירען געהייסען וואַרטען אויף זיך און זיי זענען אַריין אין אַ הויז און קירצלעך צוריק געקומען איינגאַנצען איבערגעטון, זיי האָבען זיך צוריק אַריינגעזעצט אין אויטאָ און געהייסען פאָהרען אויף רוג נאַווראָט און טאַרגאָווע דאָ האָט זיך אין דער „טאַקסובקע" אַריינגעזעצט אַ זעהר בעשיידען געקליידעטע פרוי און די „טאַקסובקע" האָט אָפּגעפיהרט די פּאַסאַזשירען אין דער ריכטונג קיין ווידזעוו, אויף סוכע גאַס, לעבען דער ווידזעווער מאַנופאַקטור האָבען אַלע אָפּגעשטיגען און ווידער געהייסען וואַרטען אויף זיי. אין אַ האַלבע שעה אַרום זענען צוריקגעקומען די מענער, אָהן דער פרוי, עס האָט געשיינט, אַז זיי האָבען די פרוי אָפּגעפיהרט אַהיים. פון דעם געשפּרעך צווישען די מענער און דער פרוי איז געווען צו מערקען, אַז זיי זענען אין נאָהענטע בעציהונגען. פון סוכע האָט דער שאָפער אָפּגעפיהרט די פּאַסאַזשירען אויף פּלאַץ־קאָשטיעלני דאָ האָבען זיי בעצאָהלט דעם שאָפער און זענען אַוועק.

אין משך פון מאָנטאָג ביינאַכט האָט די פּאָליציי אַדורכגעפיהרט

אַבלאַוועס און אַרעסטען.

12 פערזאָן זענען אַרעסטירט געוואָרען, צווישען זיי אַ פּאָר שטאַרק פערדעכטיגע.

דאָס אויסהערען די אַרעסטירטע האָט געדויערט ביז דינסטאָג פריה.

נעכטען אינדערפריה האָט די פּאָליציי אין אויספאָרשונגס־מאַכט ווידער אַמאָל בעזוכט דאָס אָרט פון דעם שרעקליכען פערברעכען, כדי גענוי עס אויסצופאָרשען.

די אויספאָרשונג האָט פּראָטאָקאָלירט פאָלגענדעס:

דאָס געשעפט בעשטעהט פון 4 צימערען, עס זענען דאָרטען געשטאַנען 22 פּיאַנינעס און 2 פאָרטעפּיאַנס, דאָ סאיז אַ גרויסער און רייכער לאָקאַל. אין ערשטען צימער פון פראָנט האָט מען אויפ'ן טיש געפונען אַ פערבלוטיגטען חשבון אויפ'ן נאָמען פון אַ געוויסען זאַראַושינסקי. דאָס פּאַפּיר איז צוקנייטשט און עס איז צו זעהען, אַז די מערדער האָבען אָפּגעווישט אין דעם פּאַפּיר די פערבלוטיגטע הענד און מעסערס.

די אויספאָרשונג האָט אויך בעוויזען פעסטצושטעלען, אַז

די מערדער שטאַמען נישט פון אָרימע ספערען.

עס בעווייזט דערויף די רייכע קליידונג זייערע, ווייטער האָט די פּאָליציי פעסטגעשטעלט, אַז די מערדער זענען געקומען גלייך אין וואַרשטאַט אַריין און דאָרטען געטראָפען די פרוי מאַריא טישער. זיי האָבען איהר ערקלערט, אַז זיי ווילען קויפען אַ פּיאַנינאַ. פרוי טישער האָט טעלעפאָנירט דורכ'ן אינערליכען טעלעפאָן דעם מאַן, אַז עס זענען געקומען קליענטען. בראָניסלאַוו טישער האָט איבערגעלאָזט זיין קאָלאַציע אינמיטען עסען (די נישט דערעסענע קאָלאַציע איז געבליבען שטעהען אויפ'ן טיש) און איז אַראָפּ אין לאַגער. דערווייל האָבען די מערדער דער'הרג'עט די פרוי

איהר דערלאַנגט מיט אַ האַק עטליכע קלעפּ אין קאָפּ און אין דער ברוסט; איבערגעשניטען דעם האַלז, אויסגעשטאָכען די אויגען

און ביי די פיס אַריינגעשלעפּט אין ווינקעל פון'ם ערשטען צימער, אַזוי ווי די וואונדען ביי דער דערמאָרדעטער האָבען שרעקליך געבלוטיגט, האָבען די מערדער אויפ'ן אָרט, וואו עס האָט זיך געשאַפען אַ קאַלוזשע בלוט, אַרויפגערוקט אַ פּיאַנינא. נאָכדעם האָבען די פערברעכער זיך בעהאַלטען אין 3-טען צימער, אין מאָמענט, ווען טישער איז אַריינגעקומען אין צווייטען צימער, האָבען זיך די מערדער אויף איהם געוואָרפען און

איהם דערלאַנגט אין קאָפּ אַריין מיט דער זעלבער האַק, מיט וועלכער זיי האָבען דער'הרג'עט די פרוי.

טישער איז פון'ם ערשטען קלאַפּ נישט דער'הרג'עט געוואָרען ער האָט זיך נאָך געהאַלטען אויף די פיס, ביים צווייטען קלאַפּ האָט ער אָנגעהויבען פאַלען און זיך בעגאָסען מיט בלוט טישער האָט נאָך געפּרובט ענטלויפען אין קאָרידאָר אַריין, נאָר ער איז געפאַלען, די פערברעכער האָבען איהם אָנגעיאָגט, נאָך דערלאַנגט 15 שטעך מיט מעסערס

אויך איבערגעשניטען דעם האַלז און אויסגעשטאָכען די אויגען.

נאָכדעם האָבען די פערברעכער רעווידירט די טאַשען פון די דערמאָרדעטע און געפונען עטליכע צעהנדליג זלאָטעס אין פּאָרטפּעל פון דעם דערמאָרדעטען טישער. דעם פּאָרטפּעל און דער פרוי'ס פּאָרטמאָנעטקע, האָבען די מערדער אַוועקגעוואָרפען אונטערן אויוון.

נאָך דעם גרויזאַמען שטיקעל אַרבייט האָבען זיך די מערדער געלאָזט אין דער וואוינונג אַריין.

די פּאָליציייאישע אויספאָרשונג האָט ווייטער פעסטגעשטעלט אַז

דאָס דינסטמיידעל איז בעת'ן מאָרד געווען אין דערהיים.

עס בעווייזט דערויף איהר נישט־דערעסענע קאָלאַציע אין דער וואוינונג הערשט אַ שטאַרקע אומאָרדנונג. די מערדער האָבען געזוכט געלד און צירונג. דאָס אַלס איז געלעגען אין דער אייזערנער קאַסע, די קאַסע האָבען זיי אָבער נישט געקענט עפענען. די קאַסע האָט סמנים פון פּרובען זי צו עפענען. די מערדער האָבען געפּרובט צו האַקען די קאַסע. עס זענען צובראָכען די רעגולאַציע־רעדלעך, די הענטלעך אָפּגעבראָכען, די קאַסע האָבען די פערברעכער נישט געעפענט.

וואָס עס איז געלעגען אין קאַסע.

די קאַסע איז געעפענט געוואָרען דורך דער פּאָליציי, און עס איז דאָרט געלעגען: 150,000 זלאָטעס מזומן געלד, ווערט־פּאַפּירען, 3,000 דאָלאַר און צירונג צוזאַמען אויף אַ סומע פון אַ פערטעל מיליאָן זלאָטעס.

5.000 זל. בעלוינונג.

די קרובים פון די דערמאָרדעטע טישערס האָבען זיך געווענדעט צו דער פּאָליציי, אַז זיי זענען גרייט צו געבען 5,000 זלאָטעס בעלוינונג דעם יעניגען, וועד עס וועט מיטהעלפען צו ענטדעקען די מערדער.

* * *

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם שרעקליכען מאָרד דערמאָנען זיך די קרובים פון די אומגעקומענע אַז צוריק מיט 25 יאָהר זענען אויף אַן'עהנליכען אופן, אויך דערמאָרדעט געוואָרען דורך די באַנדיטען. דזשיאַלאָנא און מיעלטשאַרעק, דאָ ספּאָר־פּאָלקיענטשאַף, וועלכע זענען געווען דעם איצט־דער־מאָרדעטענס טישערס פאָטער און מוהמע דער פערשטאָרבענער פאָטער פון דעם ערמאָרדעטען — ענגעלבערט טישער, האָט געהאַט פאַר דער מלחמה אַ מיליאָן רובל אויף היפּאָטעק און זיינע הייזער וועלכע ער האָט געלאָזט זיינע יורשים ווערען איצט געשאַצט אויף 3 מיליאָן זלאָטעס.

וואָס אַ מיידעלע דערצעהלט.

(—) בעת דער אויספאָרשונג האָט זיך די פּאָליציי אָנגעשטויסען אויף אַ סענסאַציאָנעלע ערקלערונג פון אַ יונגער עדות'טע.

די 13-יעהריגע רעגינאַ קאָרן, אַ טאָכטער פון אַ לאָקאַטאָר פון הויז אויף פּיעטריקאָווער 117, וועלכע וואוינען אויפ'ן דריטען שטאָק האָט ערקלערט, אַז ווען זי איז מאָנטאָג אינדערפריה האַלב 9 אַ זייגער געגאַנגען אין שולע אַריין האָט זי אויף די טרעפּען בעגעגענט טישערן איהם געזאָגט „גוט מאָרגען" און ער האָט איהר געענטפערט.

זאָל עס ווירקליך זיין אַזוי, ווי עס דערצעהלט דאָס פרל. קאָרן איז דער מאָרד פאָרגעקומען נישט זונטאָג צווישען 6 און 11 אין אָוונד, נאָר מאָנטאָג אינדערפריה צווישען 8 און 10, ווייל 10 אינדערפריה איז דער ברודער פון ערמאָרדעטען שוין געקומען צו די טישערס און אָנגעטראָפען אויף דער טראַגעדיע.

* * *

(2) נעכטען שפּעט אין אָוונד האָבען מיר בעקומען אַ ידיעה, אַז די אויספאָרשונג אין דעם מאָרד פון די טישערס האָט אָנגענומען אַ סענסאַציאָנעלע ווענדונג.

די שפּורען פיהרען אין דער ריכטונג פון די קרובים פון די דערמאָרדעטע.

עס איז אינטערעסאַנט, אַז די פאַמיליע פון די דערמאָרדעטע טראַכט נישט וועגען דער קבורה פון די הרוגים, זיי האָבען זיך אָבער באַלד געווענדעט צו די בעוואוסטע היגע אַדוואָקאַטען איבערצונעהמען דעם פּראָצעס וועגען דער ירושה נאָך די ערמאָרדעטע.

אַרעסטען.

(ג) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן מאָרד זענען אַרעסטירט געוואָרען עטליכע פערזאָן, וועלכע זענען פעראינטערעסירט אין דער ירושה פון די ערמאָרדעטע טישערס.

שטימט פאַר דער ליסטע

10

— פון די —
אַרבייטס-געבער!

דער יודישער האַנדווערקער איז בעוואוסטזיניג און ווייסט, אַז ער מוז וועהלען נאָר די, וואָס אַרבייטען און קעמפען פאַר איהם!

אונזערע קאַנדידאַטען זענען:

1) אַדוו. יוסף ווייצמאַן (פאָרז. פון דער האַנדוו. צענטראַלע, זאַוואַדזקאַ 5)
2) בצלאל פישער (פערוו. מיטגל. פון מאַגאַזין ש יידער-פער., אַל. 1 מאַי 2)
3) אהרן גלוטמאַן (וו.-פאָרז. פון שניידער-בעשט.-פער., פּיעטריקאָווער 20)
4) וואָלף יונה ווינבערג (וו.-פאָרז. פון בעקער-מייסטער-פער. ווסכאָדניאַ 57)
5) יעקב דוד קאַץ (פאָרזיצער פון פאַרמירער-פעראיין, זאַוואַדזקאַ 5)
6) דוד יוזעפאָוויטש (פערוו.-מיטגל. ס. לוין-וועבער-פער. בזשעזשינער 7) א.א.

אייערע פערטיידיגער פון די האַנדווערקער-אינטערעסען פיגורירען אויף דער ליסטע נומער 10 :—: פון די :—: אַרבייטס-געבער.

10

דער פעראייניגטער יודישער האַנדווערקער-וואַהל-קאָמיטעט 10 פון די אַרבייט-געבער.

שאַרפע רעדעס פון דער אָפּאָזיציע

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון סיים.

װאַרשאָ, 13 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים־קאָרעספאָנדענט) די היינטיגע זיצונג איז פאָרגעקומען ביי אַ געשפאַנטער שטימונג. רעדעס זיינען געהאַלטען געוואָרען צו דער בודזשעט־דעבאַטע דורך די פאַרשטעהער פון דער אָפּאָזיציע און גאַנץ. סינדיקאַטיסטען.

דעפּ. וואָשניצקי (ווידזוואָלעניע) האַלט, אַז דאָס בעטראַכטען דעם בודזשעט ביי דער שטעלונג פון דער רעגירונג איז אַ קאָמעדיע.

דעפּ. ראָמבסקי (פּיאַסט) האַלט אַ רעמאָנסטראַנטישע רעדע, אַז די פּויערים וועלען נישט אומשטאַנד צו צאָהלען קיין שטייערען.

דעפּ. גרינבוים.

זאָגט, אַז דער בודזשעט איז רעדזשעלבער, וואָס פּרינדער, אַז די שטייערען ווערען אַרויפגעוואָרפען אויף די יודען.

פאַר די יודען איז אין בודזשעט נאָרנישטאָ דאָס איז אַ תשובה אויף זייערע פאָדערונגען.

דעפּ. סאַבאַלעווסקי רופט אויס: „רעדפאַר בעקומען יודען פון זיכערקייט!“ גרינבוים ענטפערט: „מענשען זיכערקייט איז גלייכער נישט צו רעדען נאָך די געשעהענישען אין פּויזען!“)

דער יודישער בעפעלקערונג הייסט מען וואַרטען אין דער רייהע ביז די געוועלשאַפט וועט צוגעהאַלטען זיך צו די יודישע פאָדערונגען. מ׳נעהמט זיי אַוועג צו אַפילו דאָס רעכט פון קאַמף. ביי די וואַהלען האָט מען דעם בלאָק בעטראַכט אַלס פיינדליכען אַקט. צווי יודען האָט מען אַריינגענומען, דער אונטערשיד איז אָבער, וואָס זיי וואַרטען אַלס בעטלער, מיר וואַרטען, געפינענדיג זיך אין קאַמף.

יודען ווערען אַרויסגעשטויסען פון זייערע פּאָזיציעס אַפילו אין גאַליציען, נישט בלויז אין ג. אָבערשלעזיען.

דעפּ. גרינבוים רעדט דאַן וועגען קאַמף פאַר רעכט אויף אַרבייט און טרעט אַרויס געגען די פּ.פּ.ס. פאַר זייער שטעלונג און צוזאַמענהאַנג מיט׳ן נישט שטעלען יודישע אַרבייטער אין די לאָדזער פאַבריקען.

דעפּ. גרינבוים ווייזט אָן אויף שיקאַנעס פאַר אַנטיילנעהמען אין בלאָק ביי די וואַהלען און זאָגט צום סוף: די רעגירונג וויל רעדען מיט אַזאַ יודישער רעפּרעזענטאַנץ, וואָס וועט קומען צו איהר בעטלען. קיין שום רעגירונג האָט אין דער היינזיכט נישט געבראַכט צו אַזאַ דעמאָראַליזאַציע, מיר אָבער, פּענקטענדיג ער, וועלען דעם קאַמף נישט אויפגעבען.

מיט אַ שאַרפער רעדע טרעט אַרויס דער אוקראַאינישער רעפּוטאַט לעוו באַטשינסקי, וועלכער רעדט צ. אַ. וועגען פּראָיעקט פון אוקראַאינישען אוניווערזיטעט און זאָגט: „אונזער אוניווערזיטעט זענען די תפיסות“.

מינ. סקלאַרקאָווסקי: די פּאָליציי בענעהט זיך שוין מילד.

דעפּ. באַטשינסקי: שלאָגט ווייטער, מיר האָבען קיין מורא נישט, וועט דער בלאָטער גיכער פּלאַצען. ווען מיר וועלען זיך פעראייניגען מיט די אַנדערע מינדערהייטען, וועלען מיר האָבען גענוג כח זיך אַקעגענצושטעלען. מיר ווילען נישט לעבען אונטער אייער בייטש!

דאַן האָט דער סיים בעהאַנדעלט די דרינגענדע פאָרשלאַגען וועגען די געשעהענישען אין לעמבערג און ס׳איז אָנגענומען דער פאָרשלאָג פון סאַנאַציע־קלוב, אַז די רעגירונג זאָל דורכפיהרען אַן׳אויספאָרשונג וועגען די געשעהענישען.

. . .

דער כאַדעקישער קלוב האָט אַריינגעטראָגען אַן׳אינטערפּעלאַציע וועגען דעם, וואָס יודען זאָלען האָבען רעקלאַמירט אַ קינאָ אין לידאַ.

זיצונג פון קאַלאָ.

װאַרשאָ, 13 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים־קאָרעספאָנדענט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון קאָלאָ איז ווייטער געפיהרט געוואָרען די דיסקוסיע וועגען רעפּ. גרינבוים׳ס רעפעראַט. די נאַליציאַנער רעפּוטאַטען בלייבען ביי זייער פאָדערונג, אַז אַנ שטאָט אַ פּרעזעס פון קאָלאָ זאָל געוועהלט ווערען אַ פּרעזידיום.

סלאַוועק—מאַרעק.

דער אינצידענט פערשאַרפט זיך.

װאַרשא, 13 (פון אונזער סיים־קאָרעספאָנדענט) דער אינצידענט, וועלכער איז פאָרגעקומען אויף דער לעצטער זיצונג פון סיים צוליב דער רעדע פון דעפּ. סלאַוועק (סאַנאַציע), וועלכער האָט בעליידיגט דעם דעפּ. מאַרעק (פּ.פּ.ס.) איז נישט נאָר נישט ליקווידירט געוואָרען, נאָר, פערקעהרט, ער פערשאַרפט זיך. דער קלוב פון פּ.פּ.ס. האָט אָנגענומען אַ רעזאָלוציע, וועלכע שליסט אויס דעם דעפּ. סלאַוועק פון די געגנער, וואָס פערדינען אכטונג. אַלס ענטפער דערויף האָט דער סאַנאַציע־קלוב אָנגענומען זעהר אַ שאַרפע רעזאָלוציע געגען די פּ.פּ.ס.

לאָדזער נייעס.

לייב יפה און ש. ושוכאָוויצקי קומען קיין לאָדז.

אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון קרן־היסוד־קאָמיטעט וואו ס׳איז אויסגעאַרבייט געוואָרען אַ קבלת־פּנים פּראָגראַם פאַר דער ארץ־ישראל־דעלעגאַציע מיט לייב יפה און שמואל ושוכאָוויצקי בראש, וועלכע קומען נאָך לאָדז. ס׳איז אויך אויסגעוועהלט געוואָרען איינינע קאָמיסיעס, וועלכע דאַרפען זיך פערנעהמען מיט צוגרייטען דעם קבלת־פּנים.

ביי די האַנדווערקער.

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די פריזיר־מייסטער, וועגען די וואַהלען צו דער קראַנקען - קאַסע. ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען אָפּצוגעבען די שטימען פאַר דער האַנדווערקער־ליסטע נומער 7.

3 שווערע ים־קאַטאַסטראָפעס

מיט פיל מענשליכע קרבנות.

לאָנדאָן, 13 (אַטע). אויף דער אונטערגעגאַנגענער שיף „וועסטרוס“ האָבען זיך געפונען 350 פּאַסאַזשירען און ביז איצט איז נישט בעוואוסט זייער גורל. אַלע שיפען, וואָס האָבען אויף די ראַדיאָ־סיגנאַלען פון „וועסטרוס“ געאיילט מיט הילף, האָבען אויפ׳ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע גאָרנישט געפונען. דעם ים איז דאָרט שטאַרק צובראָזט. מיט הילף איילען עטליכע אַמעריקאַנישע קריגס און פּאַסאַזשיר־שיפען.

בעלגראַד, 13. (אַטע) אויפ׳ן שוואַרצען ים איז אונטערגעגאַנגען די יוגאָסלאַווישע שיף „טשערנאַמאַרא“ מיט 50 מענשען.

לאָנדאָן, 13. (אַטע) ביים האַלב־אינזעל האָטעראַס איז אונטערגעגאַנגען די שיף „דזשעקאָב וויליאַם הוק“ מיט 18 פּאַסאַזשירען.

לויט די לעצטע ידיעות, איז די שיפען „בערלין“, „מיריאַם“ און „אַמעריקען שיפער“ געלונגען אַפּצוראַטעווען 200 מענשען פון דער שיף „וועסטרוס“.

Dr. med J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 27, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.

אייגענע פּ״אַצאַוניע פון ועמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: וקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קונסט־ליכע פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.

עמפּפאַנגט פון 5—7 אין אָוועגד.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20.

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאָמפּאַניעעץ.

מיט: אַנטייל פון די: באַריסאָווא, ראַבינאָוויטש, נאַדיאַ קאַרעני. אַז: די בעקאַנטע ליבלינגס־אַרטיסטען פרימאַדאָנא

דער שלאַגער פון סעזאָן, די צווייטע „טשאַרדאַש־פירשטין“!

8.000 מענשען האָבען מיטגעזונגען די שענע געזאַנגס־נומערן

אַלע טעאַטער־בעזוכער מוזען קומען זעהען די שענע הערליכע אויפפיהרונג און זיך אויסלערנען די פּרעכטיגע געזאַנגס־נומערן

פרייטאָג ד. 16., שבת דעם 17. און זונטאָג, ד. 18-טען, 9 אין אָוועגד—

חלומות פון ליבע

אין 3 אַקטען מיט 25 נומערן געזאַנג און שענע טענץ פון ליליען. רעזשי: ל. ראַבינאָוויטש.

שבת, 3.30 נאַכמ. צו ביליגע פרייזען

באָבע־יאַכנע

(די בשוף־מאַכערין) אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון א. גאָלדפאַדען.

הויפּט־ראָל „באָבע־יאַכנע“ — דער בעליבטער אַרטיסט א. קאָמפּאַניעעץ.

מאָנטאַג, דעם 18־טען, ווערט נישט געשפּילט.

ס׳נעמט אַנטייל (לויט א. ב.) פּ ר י ע ן: בעזמאַן, באַריסאָווא, נאַדיאַ קאַרעני, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פאַדערמאַן, קאָמפּאַניעעץ. מ ע נ ע ר: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאָוו, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאָמפּאַניעעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.

אדמינ.: מ. אַרנוואַלד. מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאַן. בילעטען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע.

אַנאַנס!!! אין פאַרבע־ריימונג: „די פערשעהמטע כלה“, „הירש לעקערט“

---

5 וואַהל־קאָמיטעט פון סאָציאַליסטישע האַנדווערקער און כאַלופּניקעס, אַגראַדאָווע 9 5

שבת, דעם 17 נאָוו. קומען פאַר

2 גרויסע וואַהל־מיטינגען פאַר האַנדווערקער און כאַלופּניקעס:

1) 10 אַ זייגער אינדערפריה אין זאַל פון קינאָ „וענוס“ מלינאַרסקאַ 15 ◆◆◆◆◆◆◆◆ 2) 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין ניי־ענגלישען זאַל, פּאָלודניאָווע 10.

מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען די ח״ח:

מ. ראָטערמאַן (וואַרשאַ), י. בערקאָוויטש, ה. גאָלדבערג, י. בעאַטוס א. אַנ״.

אין טאָג פון די וואַהלען, דעם 18 נאָוועמבער, שטימען אַלע אָרימע האַנדווערקער, כאַלופּניקעס און אַרבייט־געבער פאַר דער ליסטע נ׳ 5

„טאָז“ געזעלשאַפט צו פערהיטען דאָס געזונד פון דער יוד. בעפעלקערונג אין פּוילען

אָפּט. אין לאָדז, אַנדזשעיאַ 1, טעל. 27-99.

זאַל „פילהאַרמאָניע“ נאַרוטאָוויטשאַ 20

היינט, מיטוואָך, ד. 14. נאָוו. 9 אָוועגד קומט פאָר

אַ׳אָוועגד

פון וואָרט, מוזיק און טאַנץ

מיט׳ן אַנטייל פון פרוי ס. בראַדערזאָן (טאַנץ) און פרל. אסתר ראָזענבערג (געזאַנג)

און אַרטיסטען פון יודישען קאַמער־טעאַטער

„אַררט“ מיט׳ן פערגרעסערטען אָרקעסטער דיריגירט קאָמפּאָזיטאָר דוד ביינערמאַן.

די איינקונפטען זענען לטובת דער געזעלשאַפט „טאָז“.

פּיטים און ד פּראָגראַמען.—בילעטען־פערקויף אין קאַנצעלאַריע פון „טאָז“ (אַנדזשעיאַ 1) און בײַ דער פילהאַרמ. קאַסע פון 6 אָוו.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-02

אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעציעל מאָגען און דאַרעם־קראַנקהייטען.

עמפּפאַנגט פון 5—8 פאַרנאַכט.

דר ווײַנבערג

קאַפע־רעסטאָראַן „BRISTOL“

פּיעטריקאָווער 30, טעל. 25-91

טעגליך קאָנצערט

פון 7 ביז 12 אַ זייגער ביינאַכט פון אַ Jazz-Band אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ לעווקאָוויטש

גלייכצייטיג עמפּפעהלט דער איבערגעדערמאָנטער גוט־בעקאַנטער קאַפע־רעסטאָראַן איהרע געשמאַקע שפּייזען. דער בופעט איז פערזעהן מיט קאַלטע און וואַרימע מאכלים. די פרייזען פון די שפּייזען זענען נישט געהעכערט.

מיט אכטונג ה. בערנהיים

לעכער

מאַשינאַווא

ווערען אָנגענומען אויסצונייהען צו ביליגע פרייזען

ביי ג. נאָרדמאַן

29 צעגעלניאַנאַ 29

האַנדווערקער־פאַריין אגראדאָווע 9

אכטונג, פריזיער!

היינט, 8 אָוועגד — אַ וויכטיגע פאַך־פערזאַמלונג

8־ונג מאַרינאַרקע־מאַגאַזין־שניידער!

היינט, 8 אָוועגד — אַ וויכטיגע פאַך־פערזאַמלונג

אלע מוזען קומען!

2468

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט

— און איבערגעציגען אויף —

צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87

ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און וענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, אַלע אַרט אַנגעלייזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אָוו.

פּאַריז — 14 נאָוועמבער 1928

...יער פּאָלקסבלאַט״

פּאַריז. — 14 נאָוועמבער 1928

לאָיד דזשאָרדזש וועגן די 10 נאָכ׳מלחמה-יאָהרען

צום 10־יעהריגען געדענק־טאָג פון פערענדיגען די מלחמה האָט דער געוועזענער ענגלישער פּרעמ־יער, איינער פון די גרעסטע אייראָפּעאישע פּאָ־ליטיקער, לאָיד דזשאָרדזש אָנגעשריבען אַ רייהע אַר־טיקלען וועגן די 10 נאָך־מלחמה־יאָהרען.

לאָיד דזשאָרדזש שרייבט צווישען אַנדערען:

„דעם 11. נאָוועמבער איז געוואָרען 10 יאָהר, ווי ס׳איז פערענדיגט געוואָרען די גרעסטע און די גרויזאַמסטע מלחמה, וועלכע די וועלט האָט ווען עס איז געזעהען, און בעת וועלכער עס זענען דער־הרג׳עט געוואָרען מעהר ווי 10 מיליאָן זעלנער, און, ווייניגסטענס, 20 מיליאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען. דאָס זענען אַלץ געווען געזונדסטע יונגע מענשען, וועלכע זענען גענומען געוואָרען אין מיליי־טער־דינסט צוליב זייערע פיזישע מעלות. די די־רעקטע קאָסטען פון די מלוכות, וועלכע האָבען אָנטיילגענומען אין דער מלחמה דערגרייכען די סומע פון 40 מיליאַרד פונט שטערלינג. די אומדירעקטע שאָדענס זענען גאָרנישט צו בערעכענען.

נאָך דער מלחמה איז אָפּגעשוואַכט געוואָרען דער מעכאַניזם פון אינטערנאַציאָנאַלען האַנדעל און אויסטויש, ס׳איז געוואָרען אַ טייל פון די וואַלוטעס, וועלכע זענען דערגאַנגען צו אַסטראָנאָמישע ציפערען.

די שנעלינקייט, מיט וועלכער די וועלט האָט זיך דערהויבען פון דעם דאָזיגען כאַאָס, ווערט אויף שטענדיג בלייבען איינס פון די גרעסטע טריאומפען פון דער מענשליכער אינטעליגענץ, מענשליכער דרייסטקייט און אויסדויער.

ס׳איז געשעהען, מיט דער וועלט דאָס זעלבע, וואָס מיט אַ געביי פון מוראַשקעס, וועלכער ווערט צושטערט דורך אַ מענשליכען פוס, ס׳דוכט זיך אויס, אַז די קליינינקע מוראַשקעס וועלען שוין מעהר נישט קענען צוריקשטעלען זייער בוי אַזוי ווי ער איז געווען, און עטליכע וואָכען שפּעטער איז אָבער אַלץ צוריק אַזוי, ווי ס׳איז געווען.

דער דאָזיגער פערגלייך איז אַן־אויסגעצייכענ־טע אָפּשפּיגלונג פון ווידעראויפבוי פון מענשליכען פערמעגען און גוטס, וואָס איז צושטערט געוואָרען דורך דער מלחמה.

די פעלקער האָבען נאָך נישט פערענדיגט דעם אויפבוי. לויט דער סטאַטיסטיק איז אפשר דער אינטערנאַציאָנאַלער האַנדעל אַ ביסעל גרעסער, ווי אין דעם טאָג, ווען אין יאָהר 1914 איז געפאַלען דער ערשטער שאָס. אָבער די בעפעלקערונג איז געוואַקסען און די לאַסטען ווערען וואָס אַמאָל שווערער. ס׳איז אמת, אַז ווען נישט די מלחמה וואָלט דער האַנדעל איצט געווען 130 פּראָצענט גרעסער, ווי פאַר דער מלחמה און נישט 105 פּראָ־צענט ווי ס׳איז איצט, אָבער דער פאַקט אַליין, וואָס דער וועלט־האַנדעל האָט צוריק גענומען זיין פאַר־מלחמה׳דיגע שטעלונג, רופט אַרויס פער־וואונדערונג און פרייד.

אַ חוץ רוסלאַנד, וועלכע איז אַ יוצא מן הכלל האָבען דורך דער מלחמה צום מעהרסטען געליטען די מלוכות, דער וואוילזיין פון וועלכער עס שטיצט זיך אויף דעם אינטערנאַציאָנאַלען האַנדעל: ענגלאַנד און דייטשלאַנד. צוויי פינפטעל פון גאַנצען ענגלישען האַנדעל פאַר דער מלחמה האָט בעטראָפען דער עקספּאָרט פון פערטיגע סחורות און קוילען, ווי אויך דער יםדטראַנספּאָרט פאַר דער גאַנצער וועלט. אויך ענגלאַנד האָט איצט צוריקבעקומען פיר פינפטעל פון איהר אינטערנאַציאָנאַלען האַנדעל, דאַרף מען זיך פרעהען און זיך נישט בעקלאָגען. ענגלאַנד האָט אויך איצט דאָס רעכט פעסטצושטע־לען, אַז זי איז דער גרעסטער אינטערנאַציאָנאַלער סוחר.

דעם אַמעריקאַנער האַנדעל האָט די מלחמה גאָרנישט געשאַדט, פונקט פערקעהרט — אַהין האָבען געשטראָמט די גאָלד־כוואַליעס פון אייראָפּאַ. יאָרענפאַלס איז אַמעריקא אַ לאַנד פון אַזוי פיל גאַטוראַלע רייכטימער, אַז קיין שום אויפטרייסלונג איז נישט בכוח אָנצוריהרען דעם אינערליכען וואויל־זיין פונ׳ם לאַנד. אַמעריקא האָט טאַקע געהאָלפען אייראָפּאַ זיך צוריק אויפצובויען מיט דעם עודף פון זייער פערמעגען, וואָס זיי האָבען לאָקירט אין אייראָפּאַ.

די דייטשען האָבען צו פערדאַנקען זייער שנע־לען אויפבויען זיך דעם אַמעריקאַנער דאָלאַר, וועל־כער האָט געשטעלט די דייטשע מלוכה אויף די פיס דעמאָלט, ווען דער מבול פון אינפלאַציע האָט פערניכטעט דייטשלאַנד׳ס געזעלשאַפטליכען פער־מעגען. דערצו איז נאָך געקומען די דייטשע פלייסיג־קייט און פונקטליכקייט. אַזוי איז אויך געווען מיט אַנדערע מלוכות, ווען די אַמעריקאַנער פינאַנסער־יע איז געקומען צו הילף.

אייראָפּאַ איז פערפולט מיט אַ שווער־אַרבעי־טענדער בעפעלקערונג, אַנ׳איינגעהאַלטענע און אינ־טעליגענטע, אָבער די מלחמה האָט פערברענט דאָס קאַפּיטאַל פון אייראָפּאַ און איבערגעלאָזען די באַנ־קען מיט בערגער אש און נישט מיט קיין געלד.

אַמעריקא האָט פיל גענומען אויסצונלייכען דעם רעפּיצים און די אייראָפּעאישע פלייסיגקייט האָט גע סען דעם רעשט.

די דייטשע, רוסישע, און עסטרייכישע חובות זענען אויסגעשטראָכען, פיר פינפטעל פון די פראַנ־צויזישע און דריי פערטעל פון די איטאַליענישע חובות זענען פערשוואונדען. צו דעם האָט געברענגט

די נאָכמלחמהדיגע אינפלאַציע פון געלד. אַנ׳אויס־נאַהם איז ענגלאַנד און אַמעריקא, וועלכע שלעפּען אויף זייערע פלייצעס די לאַסטען פון די חובות.

די דייטשען מוזען נאָך שלעפּען די לאַסטען פון די רעפּאַראַציע־חובות און פראַנקרייך און איטאַליען זענען בעלאַסטעט מיט די חובות בנוגע אַמעריקאַ, אָבער די דאָזיגע לאַסטען זענען נישט, צו פער־גלייכען מיט די עפענטליכע און פריוואַטע פאַר־מלחמה־חובות, וועלכע די מלוכות האָבען פון זיך אַראָפּגעוואָרפען דורך אַ ספּעציעל־אינספּירירטע דעד וואַלואַציע; איצט האָבען זיי זיך אַרויסגעראַטעוועט פון וואַסער פון דער אינפלאַציע און שטעהען ווידער אויפ׳ן באָדען פון אַ פעסטער וואַלוטע.

צי האָט די גאַנצע מענשהייט, אַלס אַזעלכע געוואַקסען אָדער געליטען דורך דער מלחמה?

ס׳איז נאָך צו פריה אַרויסצוזאָגען וועגן דעם אַנ׳ענדגילטיגע שטעלונג. אויב דער פעלקער־ליגע מיט זיך איינגעבען צו פערהיטען פאַר זיך דאָס רעכט פון העכסטען אַפּעלאַציע־געריכט פאַר אינטערנאַצ־יאָנאַלע קאָנפליקטען; אויב די קליינע מלוכות וועד־לען נישט געברויכען קיין בעוואָפענטע קראַפט, נאָר זיי וועלען זיך פערלאָזען אויף דער פעלקער־ליגע, וועט די מענשהייט האָבען געוואונען עפּים אַזעלכעס פאַר וועלכען ס׳האָט געלוינט פערגיסען בלוט און פערניכטען מאַטעריעלע גיטער.

אָבער נאָר אַ בליק אויף דער בעוואָפענונגס־סטאַטיסטיק פון אייראָפּאַ, אַזיען און אַמעריקא וועט איבערצייגען אפילו דעם פערברענסטען אָנהענגער פון דער פעלקער־ליגע, אַז אין דעם העכסטען ראָט פון די פעלקער האָט דעם אויבענאָן — דאָס גע־וועהר.

אָה וואָס איז מיטץ קעלאָג־פּאַקט?

אויב מיר וועלען אַמאָל הערען, אַז האַמערס דינען נישט כדי צו בויען פאַנצערשיפען, אונטער־וואַסער־שיפען, טאַנקס און גרויסע האַרמאַטען — נאָר צו דעם, כדי זיי צוצושטערען, דעמאָלט וועט מען קענען וועגן דעם רעדען!

עמיגראַציע און פערבעסערונג פון די יודישע לעבענס-בעדינגונגען

דער בעריכט פון דער טעטיגקייט פון י. ק. א. אויפ׳ן געביט פון קאָלאָניזאַציע.

פּאַריז, (י.ט.א.) אויף דער לעצטער גענע־ראַל-פערזאַמלונג פון י.ק.א., וואָס איז די טעג אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין פּאַריז, האָט דער פאָר־זיצער פון אַדמיניסטראַטיוו-ראָט ה׳ פראַנק פיליפּ־סאָן אָפּגעגעבען אַ בעריכט פאַר׳ן לעצטען יאָהר און האָט געשילדערט די ענטוויקלונג פון דער י.ק.א. טעטיגקייט אויף פערשידענע געביטען אין משך פון די לעצטע 28 יאָהר. אין הסכם מיט איהר פּראָגראַם האָט די אָרגאַניזאַציע געאַרבייט אין 3 ריכטונגען: קאָלאָניזאַציע, עמיגראַציע און פערבעסערונג פון די יודישע לעבענס-בעדינגונגען אין פערשידענע לענדער. די הויפּט-אויפגאַבע איז געווען די קאָלאָניזאַציע-טעטיגקייט

די קאָלאָניזאַציע אין אַרגענטינע האָט געגע־בען צופרידענשטעלענדע רעזולטאַטען. די יודישע קאָלאָניעס אין אַרגענטינע נעהמען אַרום אַ שטח פון 373.272 העקטאַר, פון וועלכע 130,939 גע־הערען שוין פולשטענדיג צו די קאָלאָניסטען. די יודישע בעפעלקערונג אויף דעם שטח בעטרעפט 5.744 משפּחות (33.084 נפשות) אין דער צאָהל 3.563 קאָלאָניסטען משפּחות (19.732 נפשות).

אין דער לאַנדווירטשאַפט ווערען אַלץ מעהר אָנגעווענדעט אינדוסטריעלע מעטאָדען. די קאָמו־ניקאַציע-מיטלען ווערען אַלץ ברייטער. די זיהן פון די יודישע קאָלאָניסטען בעזעצען זיך אויף נייע ערד-שטחים, טיילווייז עמיגרירען זיי אין די שטעט.

די יודישע קאָלאָניזאַציע אין בראַזיליען האָט זיך אויך אין משך פון פערגאַנגענעם יאָהר בע־דייטענד ענטוויקעלט. די בעפעלקערונג פון די 2 יודישע לאַנדווירטשאַפטליכע צענטרען פיליפּסאָן און קוואַטראַ אידמאַאס האָט דערגרייכט ביז 3,104 נפשות, ד. ה. מיט 986 מעהר ווי אין דעצעמ־בער 1926.

אין קאַנאַדע זענען בעזעצט געוואָרען אויף ערד זאָרגפעליג אויסגעקליבענע יודישע קאָלאָניס־טען, וועלכע פיהרען זייער ווירטשאַפט אויף 160 אַקער ערד. פיל נוצען ברענגט דאָרט דער לאַנד־ווירטשאַפטליכער קרעדיט, וואָס האָט זיך דאָרט בעדייטענד ענטוויקעלט.

אין סאָוויעט-רוסלאַנד האָט י. ק. א. אַ דאַנק איהרע גרויסע אָנשטרענגונגען קאָלאָניזירט 1.969 משפּחות אויף אַ שטח פון 50.500 העקטאַר ערד אין מאַריאַמפּאָלער, זאַפּאָראָזשער און ניקאָפּאָלער קרייז. עס זענען אויך אונטערשטיצט געוואָרען די יודישע לאַנדווירטען אין פּוילען און בעסאַראַביען.

נאָכדעם האָט ה׳ פיליפּסאָן געשילדערט די טעטיגקייט פון „הצעס״, וואָס קאָאָרדינירט די עמיגראַציאָנס-טעטיגקייט פון די געזעלשאַפטען „היאַס״, „יקא״ און „עמיגדירעקט״. די נייע עמי־גראַציאָנס-טעטיגקייט געהט אין דער ריכטונג פון צוגרייטען דעם עמיגראַנט צו די נייע לעבענס־בעדינגונגען, אויסשולען איהם פּראָפעסיאָנעל און העלפען בעת דער רייזע און נאָכ׳ן אָנקומען אין אימיגראַציאָנס-לאַנד דורך אַרבייט-פערמיטלונג.

י. ק. א. ווענדעט אויך פיל אויפמערקזאַמקייט דער פּראָפעסיאָנעלער בילדונג, קרעדיט-טעטיגקייט און גרינדונג פון אינדוסטריעלע אינסטיטוציעס, כדי צו פערבעסערן די שווערע לאַגע פון דער יו־דישער בעפעלקערונג אין די מזרח-אייראָפּעאישע לענדער. אין יאָהר 1927 האָט י. ק. א. אויסגע־האַלטען אין פּוילען 11 פּראָפעסיאָנעלע מענער־שולען און 6 פרויען-שולען. די 10 פּראָפעסיאָנע־שולען פון י. ק. א. אין סאָוויעט-רוסלאַנד האָבען צום סוף 1927 געצעהלט 1.368 שילער. חוץ דעם זענען אויך טעטיג שולען אין בעסאַראַביען און לעטלאַנד.

וואָס איז שייך דער קרעדיט-טעטיגקייט ענט־וויקעלט זי זיך אויך זעהר שטאַרק און ווערט אָנ־געפיהרט צוזאַמען מיט׳ן „דזשאָינט״ דורכ׳ן „סוב־דיישן״. אין סאָוויעט-רוסלאַנד פיהרט אָן י.ק.א. מיט דער קרעדיט-טעטיגקייט זעלבשטענדיג. לויט די ערהאַלטענע בעריכטען זענען דאָרט טעטיג 370 יודישע שפּאָר- און לייה קאַסעס. אין סוף 1927 האָט י.ק.א. אונטערשטיצט דאָרט 185 קרעדיט־קאַסעס, וואָס צעהלען 86.858 מיטגלידער.

צום סוף האָט ה׳ פיליפּסאָן פעסטגעשטעלט, אַז די נויט און די בעדערפענישען זענען פיל גרע־סער פון די מיטלען מיט וועלכע עס דיספּאָנירט די י.ק.א. דעריבער דאַרף פערשטאַרקט ווערען די טעטיגקייט פון דער געזעלשאַפט.

שרעקט זיך נישט...!

דער אַרטיקעל אין „מאָרגען זשור־נאַל״ איז געווען געדרוקט ערב די וואַהלען אין אַמעריקאַ. די רעד.

דער העלד אין אַמעריקע דאַרף זיין אַ פּשוטער מענש. ער איז מחויב צו זיין אַ דורכשניט־מענש, ער מוז זיין איינער פון די 120 מיליאָן אַמעריקאַנער בירגער.

די אַמעריקאַנער דעמאָקראַטיע האָט נישט ליב קיין איבער־מענשען, זי האָט פיינט מענשען־רעטענישען, מענשען־לעגענדעס און וואונדער־מענשען.

און ווען מען רעדט אָדער מען שרייבט וועגן אַנ׳אַמעריקאַנער העלד הייסט עס:

שרעקט זיך נישט, ער איז אַ פּשוטער, ער איז אַנ׳איינפאַכער מענש, ער איז איינער פון אייך, ער לעבט ווי איהר אַלע לעבט, ער דענקט ווי איהר אַלע דענקט.

די אַמעריקאַנער דעמאָקראַטיע האָט מורא פאַר מענשען, וועלכע זענען איהר איבערגעוואַקסען, זי שרעקט זיך פאַר מענשען, וועלכע זענען העכער פאַר איהר.

אַנ׳אַמעריקאַנער שריפטשטעלער האָט דאָ נישט לאַנג בעוויזען מיט אותות ומופתים, אַז די גרויסע פּאָפּולאַריטעט פון דעם פּרעזידענט קולידזש ערקלערט זיך מיט זיין דורכשניטליכקייט; קאַלווין קולידזש איז דער דורכשניטליכער אַמעריקאַנער, ער דענקט, ער לעבט ווי יעדער גוטער אַמעריקאַנער בירגער.

די אַמעריקאַנער דעמאָקראַטיע זעהט אין קולידזש׳ען זיך אַליין אין דעם ווייסען הויז.

וועגען קולידזש׳ען דערצעהלט מען כסדר די סאַמע געוועהנליכע זאַכען, אַזעלכע זאַכען קען מען דערצעהלען וועגן יעדען דורכשניטליכען אַמעריקאַ־נער בירגער.

און מען ווערט נישט מיד צו הערען און צו לייענען די דאָזיגע איינפאַכע מעשיות וועגן פּרעזידענט.

וואָרים הערענדיג און לייענענדיג די געוועהנ־ליכע מעשיות וועגן דעם פּרעזידענט, הערט און לייענט דער אַמעריקאַנער בירגער מעשיות וועגן זיך אַליין.

און אָט שטעהען מיר ביי די וואַהלען פון אַ פּרעזידענט.

די צוויי גרויסע און ערנסטע קאַנדידאַטען, הובער און סמיט, וועגן די טעמע פון טאָג; אַלע טויזענדער צייטונגען זענען פול טאָג־טעגליך מיט שילדערונגען, כאַראַקטעריסטיקען פון די דאָזיגע צוויי העלדען פון טאָג.

און פון יעדער שורה ווערט אַרויסגעשריען:

שרעקט זיך נישט, זיי זענען די פּשוט׳סטע, די איינפאַכסטע מענשען, דאָס זענט איהר אַליין, דאָס זענען אייערע מענשען, אייער בלוט און פלייש.

וועגען גאָווערנער סמיט איז דאָך גאָר קיין רייד נישט — ער איז נאָר אַנ׳איינענער באַי; ער קלאַפּט אַלעמען איבער דער פּלייצע און אַלע קלאַפּען איהם איבער דער פּלייצע, אַ היימישער מענש, אַזוי היי־מיש, אַז דיר ווייזט אויס, אַז ער איז שוין אַביסעל צו היימיש פאַר אַ פּרעזידענט.

פאַר איהם, הייסט עס, האָט איהר זיך גאָר־נישט וואָס צו שרעקען; ער איז ממש איינער פון אייך, ער לייענט נישט קיין ביכער, אָבער לחלוטין נישט, ער לייענט בלויז צייטונגען, ער האָט ליב דעם טעאַטער, ווי איהר האָט ליב; ער האָט ליב וואָ־דעוויל, בורלעסק און אַנדערע קינסטלערישע גענוּ־סען פון דעם מין.

ער איז אַ גוטער פאָטער צו זיינע קינדער, אַנ׳אויסגעצייכענטער מאַן צו זיין ווייב און זיין היים איז דער גרעסטער מקום־קדוש ביי איהם.

ער איז בטבע אַ היים־זיצער; ער האָט כמעט גאָרנישט געדייזט, בלויז איצט מאַכט ער זיינע ריי־זען איבער׳ן לאַנד.

ער האָט אַ הונט, וואָס איז דער ליבלינג, פער־שטעהט זיך אין דער פאַמיליע.

ער רויכערט ציגאַרען איינע נאָך די אַנדערע און האָט זעהר ליב געמיטליכקייט.

און איהר ווייסט דאָך פונוואַנען ער וואַקסט, פון וואַנען ער איז אויפגעקומען; הכלל — איהר האָט זיך גאָרנישט וואָס צו שרעקען.

וועגען דעמאָקראַטיע און העלדען

פון דר. אַ. מוקדוני.

מיט דעם ערנסטען קאַנדידאַט הערבערט הובער איז עס אַביסעלע האַרבער, איהם איז שוין שווערער צו בעאַרבייטען אַזוי פּאָפּולער און צו מאַכען איהם אַזוי היימיש; פאָרט אַ וועלט־מענש, האָט די וועלט דורכגעדייזט, האָט געזעהן פיל און מסתמא אויך געקלערט פיל.

אָבער מען שטרענגט זיך אָן און מען קלאַפּט פון איהם אויס אַ דורכשניטליכען אַמעריקאַנער.

לייען איך אין אַנ׳ערנסטער צייטונג:

הערבערט הובער לייענט נישט קיין ביכער, און די פרייע שטונדען זיינע לייענט ער בלויז דע־טעקטיוו־מעשיות און ער האָט זעהר און זעהר ליב דעם דאָזיגען מין ליטעראַטור...

און ביי מיליאָנען אַמעריקאַנער וועט מסתמא דאָס האַרץ אָנהויבען קלאַפּען פון פרייד; זייער צור־קינפטיגער פּרעזידענט לייענט דאָס זעלביגע וואָס זיי.

דאָס איז נאָך נישט אַלץ:

הערבערט הובער האָט נישט ליב די פיינע ליטעראַטור, נישט נאָר ער האָט זי נישט ליב, ער פערשטעהט זי נישט, ער בענעהמט זי נישט.

ער איז אויך אַ וואונדערליכער „פאָטער פאַר־מיליאָס״, ער איז אַ מוסטער פון אַ מאַן, ער רוי־כערט אַ ציגאַרען און אַ פּייפקע.

ער איז אַ שטוב־זיצער און צוגעבונדען צו זיינע פיר ווינקעלעך.

ער האָט אויך אַ הונט און דער הונט איז דער ליבלינג פון דער פאַמיליע.

ער כאַפּט פיש און נישט איין מאָל האָט זיך איהם איינגעגעבען צו כאַפּען אַ פיש פון [illegible] צוואַנציג פונט.

אַזוי האָט מען אַרומגעפליקט הובערים פער־זענליכקייט און מען האָט געמאַכט פון איהם אַ גער־וועהנליכען אַמעריקאַנער בירגער.

אָט דאָס איז די דעמאָקראַטיע.

זי וויל נישט קיין גרעסערע און קיין [illegible] פאַר זיך.

און פערמאָגט איינער עפּעס גרויסעס [illegible] עס בעהאַלטען ווי אַ מום, אַזוי בעהאַלטען [illegible] אויג פון דער דעמאָקראַטיע זאָל עס נישט [illegible]מערקען.

און אומעטום איז עס אַזוי, אומעטום [illegible] די דעמאָקראַטיע האָט די דעה לאָזט זי די פערזענ־ליכקייט נישט אויפקומען, די פערזענליכקייט מוז זיך עפּעס אַריינגנבענען, פערשטעלען זיך פאַר דער גורנער מיטלמעסיגקייט.

אָט האָט מען אין רוסלאַנד פיינט איצט דעם אינטעליגענט. אַזוי פיינט, אַז ער מוז בעהאַלטען אונטער זיבען שלעסער זיין אינטעליגענץ.

איך בין זיכער, אַז איינע פון די סיבות, [illegible] טראָצקי איז אַרונטערגעקומען, איז דאָס, וואָס [illegible] איז אַ אינטעליגענט, אַ פערזענליכקייט.

סטאַלין איז דער אויסדערוועהלטער פון דער דעמאָקראַטיע; ער איז איינער פון די מיליאָנען פיהרער און אַרבייטער.

און אַזוי געהט עס אין אַנדערע לענדער.

אין פראַנקרייך איז פּואַנקאַרע, אַ מיטעלמע־סיגקייט, דער נעבעכשטער און נעמיצשטער פיהרער.

(ווייטער דעם ד״טען ווים.)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

14 מיטוואָך — א — כסלו תרפ"ט

נאוועמבער

זון־אויפגאַנג 6.55
זון־אונטערגאַנג 3.49

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1908.

היינט דאַרפן זיך רעגיסטרירן אַלע געבוירענע אין 1908 י. וועלכע וואוינען אין 10. פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליען־נעמען הויבן זיך אָן מיט די בוכשטאַבן:

N. O. P. R. S. T. U. W. Z. Ż.

מאָרגן — 11. פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט אויף

A. B. C. D. E. F. G. H. Ch. I. J. K. L. Ł. M.

די רעגיסטראַציע קומט פאָר אין לאָקאַל פון מיליטעריש־פּאָליציייִשן ביוראָ ביים מאַגיסטראַט (פּיעטרקאָווער 212) און קומט פאָר פון 8.15 ביז 1 אַ זייגער ביי טאָג.

קאָנטראָל־פערזאַמלונגען פאַר רעזערוויסטן.

(—) אויף נאָווא־טאַרגאָווע 18 דאַרפן זיך היינט מעלדן די געבוירענע אין 1894, וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט און זייערע נעמען הויבן זיך אָן אויף M. N. O. P. R. S. T. U. W. Z, Ż.

מאָרגן — פון 1893 אַלע בוכשטאַבן.

אויף קאָנסטאַנטינער 62 דאַרפן זיך היינט מעלדן די געבוירענע אין י. 1888, וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטן אויף די בוכשטאַבן

Km.—Kr.

מאָרגן — פון 1888 י. אויף

Ks—Kz.

(—) היינט דאַרפן זיך שטעלן אויף לעשנאָ 9, די רעזערוויסטן פון 1888 י. וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 6־טן קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליען־נעמען הויבן זיך אָן אויף אַלע בוכשטאַבן.

מאָרגן — פון 7. פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט אויף

A. B. C. D. E.

אויף נאָווא־צעגעלניאַנאַ 51, דאַרפן זיך מעלדן די רעזערוויסטן פון 1898 י., וואָס וואוינען אין 12. 13 און 14־טן פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט, מיט די פאַמיליען־נעמען אויף אַלע בוכשטאַבן.

מאָרגן — פון 897 יאָהר פון 1, 4 און 8 קאָמיסאַריאַט אויף אַלע בוכשטאַבן.

קאַמף געגן לאַנגטערמיניגע וועקסלען.

(2) אַ פערזאַמלונג פון דער פאַבריקאַנטן־סעקציע פון בוימוואָל־ און וויגאָניע־אויסאַרבייטונגען ביים פאַבריקאַנטן־פעראיין (זאַכאָדניאַ 68) האָט בעטראַכט די פראַגע וועגן דער גאַרמאָליזירונג פון די דעקונגס־טערמינען. ס׳איז בעשלאָסן געוואָרן קיין וועקסלען מיט אַ לענגערן טערמין ווי אויף 7 חדשים, נישט אָנצונעהמען. אין דער נייער פערוואַלטונג פון דער סעקציע זענען געוועהלט געוואָרן: רייז, יאָכימאָוויטש, אַכענבערג, "שיכוואַרג, שלעזינגער, ווייס און בשוואַרדאַ.

פּאָליטישער פּראָצעס.

אין קרייז־געריכט איז נעכטן בעהאַנדעלט געוואָרן דער פּראָצעס געגען דעם 21־יעהריגען שלמה בערקאָוויטש און שמעון קוראַנט, וועלכע זענען בעשולדיגט אין געהערן צו דער קאָמוניסטישער יוגענד־אָרגאַניזאַציע און קאָלפּאָרטירען אונלעגאַלע ליטעראַטור.

דאָס געריכט האָט פערמשפט בערקאָוויטש׳ן אויף 2 יאָהר און קוראַנטען אויף אַ יאָהר מיט 6 חדשים טורמע.

פערטשאַדעט מיט גאַז.

אויף ציגעל־גאַס 66 איז פערטשאַדעט געוואָרען פון גאַז די 18־יעהריגע אסתר קראָנענבערג. די פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטיילט די ערשטע הילף.

דאס נייע שטייערן־געזעץ.

ווי מיר האָבן שוין נעכטן בקיצור מיטגעטיילט, האָט דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום אַריינגעטראָגן אין סיים פיר נייע געזעץ־פּראָיעקטן וועגן שטייערן. די פּראָיעקטן זענען שוין דערמאָהנט געוואָרן אין עקספּאָזע פון פינאַנץ־מיניסטער.

דער ערשטער אַרטיקעל פונ׳ם געזעץ וועגן אומזאַץ־שטייער בערעכטיגט דעם פינאַנץ־מיניסטער צו פערקלענערן דעם אומזאַץ־שטייער אויף 1 פּראָצענט, ווען ער וועט עס געפינען פאַר נויטיג. דאָס געזעץ געהט אַריין אין קראַפט אינ׳ם טאָג פון פערעפענטליכען.

אין דער בעגרינדונג פונ׳ם געזעץ ווערט געזאָגט: אויפ׳ן סמך פון די פריאיציגע פאָרשריפטען האָט דער פינאַנץ־מיניסטער געהאַט דאָס רעכט צו פערקלענערן דעם אומזאַץ־שטייער פאַר הורט־סוחרים. איצט זאָל די פולמאַכט פערברייטערט ווערן און אַרומנעהמען אויך דעם רעטייל־מסחר. אַ חוץ דעם האַנדעל מיט לעבענסמיטעל פון ערשטע געברויך.

דער שטייער פון לאָקאַלן ווערט בעשטימט אויף 12 פּראָצ. פונ׳ם דירה־געלד; 4 פּראָצ. פאַר די שטעט, 6 פּראָצ. פאַר מלוכה־אויסבוי־פאָנד און 2 פּראָצ. פאַר׳ן פאָנד פון מיליטערישער איינקוואַרטירונג. אין דער מאָטיווירונג ווערט אָנגעגעבען, אַז דער פערגרעסערטער שטייער איז אַרויסגערופען דורך דער פערשטאַרקטער בוי־בעוועגונג. פונ׳ם פערגרעסערטען שטייער וועלען איינפליסען נייע 24 מיליאָן זל. יעהרליך.

ס׳ווערט אויך געהעכערט און אויסגעגליכען דער גרונד־שטייער. אין קאָנגרעס־פּוילען ווערט איצט דער גרונד־שטייער פערדאָפּעלט. דאָס געזעץ זעהט פאָר אַ רעגרעסיע: די, וואָס צאָהלען נישט מעהר ווי 18 זל. יעהרליך צאָהלען איין נאָר אַ העלפט; פון 18 ביז 70 זל. — 80 פּראָצ. צום נייעם גרונד־שטייער ווערט נישט צוגערעכנט ווערען דער 10 פּראָצ. צושלאַג.

די קאָמונאַלע צושלאַגן מאָרען נישט איבערשטייגען 150 פּראָצ. פונ׳ם מלוכה׳שען גרונד־שטייער. אַ חוץ די ראָזיגע שטייערן טאָרען די גרונדטען נישט בעלאַסטעט ווערען מיט קיין שום שטייערן, אַ חוץ די אָפּצאָהלען פאַר די רעליגיעזע און לאַנדווירטשאַפטליכע פערבאַנדען.

דאָס געזעץ געהט אַריין אין קראַפט דעם 1. יאַנואַר 1929 י. אין דער בעגרינדונג פונ׳ם געזעץ ווערט אָנגעוויזען, אַז די לאַנדווירטשאַפט־פּראָדוקטען זענען געשטיגען אין די פּרייזען.

דער ערשטער אַרטיקעל פונ׳ם געזעץ וועגן פערמעגנס־שטייער לויטעט: פון 1. יאַנואַר 1929 ווערט גענומען אַ שטענדיגער פערמעגנס־שטייער, וואָס איז פריי פון יעדען קאָמונאַלען צושלאַג. ווייטער ווערט אינ׳ם 2. אַרטיקעל געזאָגט: דער שטענדיגער פערמעגנס־שטייער ווערט אויסגעמאָסטען אויפ׳ן סמך פון אַ פערמעגנס אָפּשאַצונג, וואָס ווערט געמאַכט אויף אַ 3 יאָהריגען שאַצונגס־פּעריאָד. דער פינאַנץ־מיניסטער קען פערקירצען דעם שאַצונגס־טערמין. דער ערשטער שאַצונגס־פּעריאָד נעהמט אַרום די יאָהרען 1929, 1930 און 1931.

אין דער בעגרינדונג פונ׳ם געזעץ ווערט געזאָגט: דער שטייער וועט אויסגעמאָסטען ווערען אויפ׳ן סמך פון אַן אָפּשאַצונג, וואָס וועט געמאַכט ווערען יעדע 3 יאָהר. דער אויסלענדישער קאַפּיטאַל, וואָס פליסט אַריין אַלס הלוואה אין לאַנד אין יעטוועדער פאָרם ווערט בעפרייט פונ׳ם שטייער. פונ׳ם שטייער זענען אויך בעפרייט שטוב־איינאָרדנונגען און אַלע זאַכען, וואָס דינען פאַר פּערזענליכען געברויך ביז 10,000 זל.

כדי אָפּצושאַצען די פערמעגנס וועט געשאַפען ווערען אַ שאַצונגס־ראַט מיט אַ רעכט פון אַ מינונגס אַרויסזאָגנדער אינסטאַנץ. אינ׳ם ראַט וועלען אַריין די מיניסטאָרען פון פינאַנץ, האַנדעל, לאַנדווירטשאַפט און פערטרעטער פון פערשידענע פערמעגנס־שיכטען.

דער קלענסטער פערמעגן, וואָס אונטערליגט דעם שטייער איז בעשטימט אויף 10,000 זלאָטי. דער אַלגעמיינער שטייער איז בעשטימט אויף 5 פּראָמיל (5 פון טויזענד) נאָר פאַר קלענערע פערמעגנס ביז 15,000 זל. איז בעשטימט — 4 פּראָמיל (4 פון טויזענד).

דאָס געזעץ זעהט נישט פאָר קיין צוואַנג אָפּצוגעבען דעקלאַראַציעס וועגן פערמעגנס־צושטאַנד, אָבער פאַר די שטייער־צאָהלער, וועלכע וועלען אָפּגעבן דעקלאַראַציעס וועלען געמאַכט ווערן געוויסע פּריווילעגיעס, אויב דער צאָהלער ווערט אָבער אויפגעפאָדערט אָפּצוגעבען אַ דעקלאַראַציע, מוז ער עס טון. אין געגענפאַל ווערט ער בעשטראָפט אין פאַל, אַז דער צאָהלער האָט אַ גרויסען פערלוסט, אָדער זיין פערמעגן פערקלענערט זיך, קען פאַר איהם דער פערמעגנס־שטייער פערקלענערט ווערען, אָדער אינגאַנצען סקאַסירט ווערען.

דאָס מיניסטעריום זעהט פאָר, אַז אין בעסטען פאַל, וועט די אויסמעסטונג פונ׳ם שטייער נישט פערענדיגט ווערען פאַר פריהלינג 1931 און פּראָיעקטירט דערווייל צו נעהמען קאָנטעס אויפ׳ן נייעם שטייער אין דער הויך פון 3 פּראָצ. צושלאַג צום מלוכה׳שען הכנסה־שטייער פאַר 1928 י. ס׳ווערט פאָראויסגעזעהען אַ רעגרעסיע פאַר די, וואָס זייער הכנסה איבערשטייגט נישט קיין 9,000 זל. די איינקאַסירטע קאָנטעס וועלען שפּעטער פערעכענט ווערען אויפ׳ן חשבון פון פערמעגנס־שטייער אויף 1929 יאָהר.

די רעגירונג זעהט פאָר, אַז פונ׳ם ראָזיגען שטייער זאָל איינפליסען אין 1929 י. — 98 מיליאָן זלאָטיס.

געלד פון רוסלאַנד פאַר די לאָדזער טעקסטיל־אַרבייטער.

אַרבייטער פון דער "ווידזעווער מאַנופאַקטור" איז אויסגעצאָהלט געוואָרען אַ טייל פון דעם געלד

אונזער וואַרשאָווער קאָרעספּאָנדענט טעלעפאָנירט אונז:

די קאָמוניסטישע פראַקציע אין סיים האָט פערעפענטליכט אַ בריף, מיט וועלכען די פראַקציע האָט זיך געווענדעט צו דער הויפט־פערוואַלטונג פון טעקסטיל־פעראיין אין פּוילען. אין בריף ווערט געזאָגט, אַז דער טעקסטיל־שטרייק אין לאָדז האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקען אָפּקלאַנג אין סאָוויעטן־רוסלאַנד. די ראָדניגע פּראָפ. פעראיינען האָבען געזאַמעלט געלד פאַר די שטרייקענדע און די ערשטע ראַטע פון 2.500 דאָלאַר איז איבערגעגעבען דער לייטונג פון שטרייק, די ווייטערדיגע ראַטע פון 10 טויזענד דאָלאַר איז אָנגעקומען אויפ׳ן אַדרעס פון דער קאָמ. פראַקציע. עס האָבען אויך צוגעשיקט: די אוקראַאינישע סטודענטען אין פּראַג 500 קראָן און דער אינטערנאַצ. אַרבייטער הילפס־קאָמיטעט 500 מאַרק. די פראַקציע לעגט פאָר צו רופען אַ פערזאַמלונג פון די אַרבייטער־דעלעגאַטען, וואָס זאָל בעשטימען, וואָס צו טון מיט׳ן געלד. די פראַקציע האַלט, אַז דאָס געלד דאַרף געהן אויף הילף פאַר די אַרבייטער, וועלכע האָבען פון שטרייק פערלוירען די אַרבייט, זענען אַרעסטירט אָדער געשלאָגן געוואָרען.

דער בריף איז אונטערגעשריבען דורך די דעפּוטאַטען ראַשיאַק און ביטנער. עס ווערט נאָך צוגעגעבען, אַז דעפּ. שטשערקאָווסקי, וועמען דער בריף איז דערלאַנגט געוואָרען, האָט צוגעזאָגט איהם איבערצוגעבען דער הויפט־פערוואַלטונג, ער האָט אָבער נישט געלייקענט, אַז דער ענטפער וועט זיין אַ נעגאַטיווער.

אין קאָמוניקאַט פון דער קאָמ. פראַקציע ווערט אויך איבערגעגעבען, אַז אַ טייל פון געלד, וואָס איז אָנגעקומען פון רוסלאַנד, איז אָנגענומען געוואָרען דורכ׳ן ג.פּ.ר.׳ישען פּראָפ. פעראיין פאַר די שטרייקענדע אַרבייטער פון דער "ווידזעווער־מאַנופאַקטור" און אַז די אַרבייטער זענען אויסגעצאָהלט געוואָרען אונטערשטיצונגען פון 5, 8, 10 און 12 זל. די ווייטערדיגע הילפס־אַקציע רוהערט.

דריי סטיפּענדיעס אויף די נעמען פון מלוכה־פּרעזידענט, מאַרשאַל פּילסודסקי און האַנדעלס־מיניסטער.

בעשלוס פון סוחרים־פעראיין (פּיעטריקאָווער 73).

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט האָט דער סוחרים־פעראיין (פּיעטריקאָווער 73) איינגעאָרדענט אַ פייערליכע אַקאַדעמיע צום 10־טן יאָהר־טאָג פון פּוילענס אומאָפּהענגיגקייט. צו דער פייערונג, וועלכע איז פאָרגעקומען אין קלוב פון פעראיין, זענען געקומען דער וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט, וויצע־וואָיעוואָדע לעזינצקי, שטעטישער סטאַראָסטע שטשעמינסקי, פּרעזעס פון פינאַנץ־קאַמער, טאָוואַרניצקי, די דירעקטאָרען פון די מלוכה־בענק, אַנדערע העכערע מלוכה־בעאַמטע און אַ גרויסער עולם מיטגלידער. בעלעגענהייטס־רעדעס האָבען געהאַלטען ד״ר יוזעף זאַקס און מיעטשיסלאַוו הערץ.

אויף דער אַקאַדעמיע איז מיטגעטיילט געוואָרען, אַז די פערוואַלטונג האָט בעשלאָסען איינצואָרדנען 3 סטיפּענדיעס פאַר יודישע יוגענליכע, וועלכע וועלען זיך ספּעציאַליזירען אין עקאָנאָמישער וויסענשאַפט: די ערשטע סטיפּענדיע 4000 זל. אַ יאָהר אויפ׳ן נאָמען פון מלוכה־פּרעזידענט פּראָפ. מאָשציצקי פאַר אַ שטודירענדען אין אויסלאַנד און 2 סטיפּענדיעס צו 2.400 זל. אַ יאָהר אויף די נעמען פון מאַרשאַל פּילסודסקי און האַנדעלס־מיניסטער קוויאַטקאָווסקי — פאַר יוגענליכע, וועלכע וועלען שטודירען אין לאַנד.

די פערזאַמלטע האָבען מיט אַפּלאָדיסמענטען אויפגענומען די מיטטיילונג.

עס איז אויך בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצושיקן בעגריסונגען צום מלוכה־פּרעזידענט, מאַרשאַל פּילסודסקי און מיניסטער קוויאַטקאָווסקי און בעטען זיי ערלויבען די סטיפּענדיעס אָנצורופען מיט זייערע נעמען. ס׳איז אויך אַרויסגעשיקט געוואָרען אַ בעגריסונג צום פּרעמיער די מיניסטער באַרטעל.

בגוואַלד איינקאַסירט ביי אַ סוחר אַ פרעמדען שטייער־חוב

(2) אויף אַלעקסאַנדראָווסקאַ 2, האָט זיך געפינען אַ מילך־געוועלב פון אַברהם לייסאָצקי. מיט אַ צייט צוריק האָט לייסאָצקי ליקווידירט זיין געוועלב און אָפּגעגעבען דעם פּאַטענט דער פינאַנץ־מאַכט. אין אַ פּאָר חדשים אַרום האָט אינ׳ם וועלבען לאָקאַל געעפענט אַ מילך־געשעפט הור סענראָווסקי.

3 וואָכען נאָכ׳ן עפענען דאָס געשעפט, איז צו סענראָווסקי׳ן געקומען אַ סעקוועסטראַטאָר איינצומאָהנען אַ חוב פון לייסאָצקי׳ן פאַר אומזאַץ־שטייער אויף 157.50 זל. דער סעקוועסטראַטאָר האָט נישט גענומען אין אַכט, וואָס לייסאָצקי וואוינט שוין נישט דאָ און אָפּגעשריבען די זאַכען און איז אַוועק. אין עטליכע טעג אַרום איז געקומען אַן עקזעקוטאָר פון 1. פינאַנץ־אַמט און אין דער אָנוועזענהייט פון אַ פּאָליציאַנט געפאָדערט צו בעצאָהלען דעם שטייער.

סענראָווסקי האָט וועגן דער האַנדלונג פון סעקוועסטראַטאָר אָנגעגעבען אַן אָנקלאַגע צום לייטער פון 1. פינאַנץ־אַמט, נאָר האָט קיין תשובה דערווייל נישט בעקומען. בעת ס׳איז געקומען דער עקזעקוטאָר איז אין געוועלב נעווען סענראָווסקי׳ס פרוי. אַזוי ווי זי האָט דעם געפאָדערטען חוב נישט געוואָלט בעצאָהלען, האָט דער עקזעקוטאָר געעפענט דעם קאַסע־שופלאָד, אָפּגעצעהלט זיך 157.50 זל. אַרויסגעגעבען אַ קוויטונג און איז אַוועק. ווען סענראָווסקי האָט זיך דערוואוסט וועגען דעם, איז ער אַוועק מיט אַן אָנקלאַגע צום לייטער פון 1. פינאַנץ־אַמט, ה׳ שאַלאַנסקי. דאָרט האָט מען סענראָווסקי׳ן ערקלערט, אַז דאָס געלד קען ער בעקומען צוריק, נאָר אין דעם פאַל, ווען לייסאָצקי וועט איינצאָהלען דעם חוב. סענראָווסקי האָט בעשלאָסען, דעם ענין איבערצוגעבען אין געריכט.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענערשוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קוואַרץ־לאָמפּען (האַר־אויספאַל)

נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוענד.

Dr. med. STUPEL

.12 Szkolna 12.

ספּעציאַליסט פאַר הויט־, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, לישיי און רויט, רענטגען־שטראַהלען און קוואַרץ־ליכט, עלעקטראָ־טעראַפּיע.

נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוענד.

Dr. med. St. Heinrich

POMÓRSKA 10, TEL. 47-67

ספּעצ. פון אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־לאָמפּען־שטראַהלען

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 1—3 נאָכמ. און פון 5—7 אָוענד.

ענטדעקט דעם מערדער פון פאַר-פאָלק טישער

דער מערדער, אַ 19-יעהריגער בחור זיך מודה געווען אין אויספיהרען דעם מאָרד.

(2) שפּעט ביינאַכט האָבען מיר בעקומען פאָלגענדע סענסאַציאָנעלע ידיעה, וועלכע ניט גאָר אַנ׳אַנדער ווענדונג דער אויספאָרשונג וועגען מאָרד איבער׳ן פאַר-פאָלק טישער.

די אויספאָרשונג אַרום בעסטיאַלישען מאָרד, וועלכע איז געפיהרט געוואָרען אַזוי ענערגיש דורך די פּאָליציי-קאָמיסאַרען ניעדזשעלסקי, נאַסקע און פּאָליציי-קאָמענדאַנט איזיראָרסשיק האָט נעכטען שפּעט ביינאַכט גענגעבען דעם געוואונשענעם רעזול טאַט.

2 אַ זייגער ביינאַכט האָט די פּאָליציי אַרומגערינגעלט דאָס הויז טאַרנאָווע 33 און דאָרט איז אין דער וואוינונג פון זיינע עלטערען אַרעסטירט געוואָרען דער 19-יעהריגער סטאַניסלאַוו לאַניוזקאַ.

דער חברה-מאַן איז גלייך אָפּגעפיהרט געוואָרען אין דער אויספאָרשונגס-פּאָליציי, וואו ער איז אויסגעפאָרשט געוואָרען אין דער געגענוואָרט פון פּראָקוראָר און העכערע אָפיצירען פון דער פּאָליציי.

ביים פערהער האָט זיך לאַניוזקאַ מודה געווען אין אויספיהרען דעם מאָרד איבער דעם פאַר-פאָלק טישער, דער מערדער האָט אויך אָנגעוויזען, וואו ער האָט בעהאַלטען די מאָרד-מכשירים. פּאָליציי איז באַלד אַוועק אויף דעם אָנגעוויזענעם אָרט און דאָרט טאַקע געפינען אַ פערבלוטיגטע האַק און אַ מעסער.

לאַניוזקאַ האָט אויך איבערגעגעבען דער פּאָליציי, אַז ער האָט געהאַט שותפים צו דעם מאָרד. ער האָט אָנגערופען דעם נאָמען פון זיינס אַ קאַ-לעגע. די פּאָליציי האָט אָבער נישט קיין צוטרוי צו זיינע ערקלערונגען. עס איז דאָ אַ חשד, אַז דער ראָזיגער רעגענערירטער חברה-מאַן וויל צוליב שנאה אַריינשלעפּען אומשולדיגע מענשען אין זיין פערברעכען דעריבער ווערט נישט אויפגענגעבען דער נאָמען פון לאַניוזקאַ׳ס קאָלעגע, וועלכער זאָל לויט דעם מערדערס ערקלערונגען זיין מיטבעטייליגט אין מאָרד. די אויספאָרשונג ווערט ווייטער געפיהרט.

בעמ. פון רעדאַקציע:

אַזוי ווי די ראָזיגע ידיעה האָבען מיר דער-האַלטען ביים שליסען דעם נומער זענען מיר געווען געצוואונגען צו לאָזען אָהן ענדערונגען די פּרטים פון מאָרד און אויספאָרשונג, וואָס זענען אָנגעגעבען אויף דער ערשטער זייט פון היינטיגען נומער.

ר׳ בנימין קאַהן וויל נאָך אַלץ נישט אויסזאָגען דעם סוד פון עירוב.

די קהלה קלויבט זיך אָבער שוין צו מאַכען אַ נייעם עירוב.

(—) ווי בעקאַנט קומט פאָר זייט אַ לענגערער צייט אַ פּלוגתא צווישען די אַלעקסאַנדרער און פערער חסידים וועגען דער פראַגע, צי איז אין לאָדז פערהאַן אַנ׳עירוב, אָדער נישט. און צוזאַמענ-האַנג דעמיט: צי מעג מען אין לאָדז טראָגען אום שבת אָדער נישט.

די אַלעקסאַנדרער האַלטען, אַז אין לאָדז איז פערהאַן אַנ׳עירוב, וועלכער איז איינגעאָרדענט געוואָרען דורך זייערס אַ חסיד ר׳ בנימין קאַהן, און וועלכער איז קאָנטראָלירט געוואָרען דורך עט-ליכע פון זייערע רבנים.

דער היגער ראַבינאַט, וועלכער האָט זיך גע-וואָרפט אין דעם ענין אַרויסזאָגען, האָט דאָס מישט געטון קלאָר, ווייל ר׳ בנימין קאַהן האָט נישט געוואָלט אויסזאָגען דעם סוד פון עירוב ביז די קהלה-פערוואַלטונג וועט איהם נישט אויסצאָהלען פאַר׳ן עירוב די סומע פון 650 דאָלאַר. אַזוי האָט זיך דער ענין געשלעפּט ביז איצט.

די קהלה-פערוואַלטונג האָט אונטערהאַנדעלט מיט בנימין קאַהן, אָבער אָהן ערפאָלג.

סוף כל סוף איז אויף אַ פּלענאַר-זיצונג פון ראַבינאַט, וואָס איז פאָרגעקומען פאָרינע וואָך, נאָכאַמאָל אָנגעפרעגט געוואָרען ביי קאַהנען, צי ער וועט אויסזאָגען דעם סוד פון עירוב. ה׳ קאַהן האָט דאָס נישט געטון און דער ראַבינאַט האָט דע-ריבער בעשלאָסען צו פערעפענטליכען, אַז אין לאָדז איז נישט פערהאַן קיין עירוב, און, אַז מ׳טאָר שבת נישט טראָגען. אַלס פועל יוצא דערפון, האָט דער ראַבינאַט ווייטער בעשלאָסען איינצואָרדנען אין לאָדז אַנ׳עירוב.

צו דעם צוועק איז נעכטען אַרויסגעפאָהרען אַרום לאָדז דער פרעזעס פון קהלה-פערוואַלטונג מינצבערג, די רבנים סעגאַל, קרול און ראָזענ-בערג, סעקרעטאַר נאַרעל און אַנ׳אינזשינער, כדי אויסצואַרבייטען אַ פּלאַן פון איינאָרדנען אַנ׳עירוב אין לאָדז.

נישט קוקענדיג דערויף איז ה׳ בנימין קאַהן אויף היינט אַרויסגערופען געוואָרען צום ראַבינאַט, כדי צו פּרובען אפשר וועט ער דאָך אויסזאָגען דעם סוד פון עירוב.

פּראָצעס וועגען אַנ׳אונטערצינדונג.

(ב) אין דער נאַכט פון 21. אויפ׳ן 22. יוני 1926 האָט אין אַלעקסאַנדער אין דער פאַבריק פון ישראל טענצער אויף קאָשטשעלנאַ 20 אויסגעבראָכען אַ שרפה. מען האָט אַרויסגערופען די פייער-לעשער, וועלכע האָבען נאָך אַ לענגערער רעטונגס-אַקציע, דאָס פייער לאָקאַליזירט.

די ערשטע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז אין דער מאַשין-אָפּטיילונג און אין קעסעל-שטוב זענען געווען אויסגעשיט אויף דער פּאָדלאָ-גע טראָצין דורכגעזאַפּט מיט טערפּענטין. אומעטום איז געווען אויסגעגאָסען נאַפט און אין איין אָרט האָט מען געפינען אַ גרויס שטיק ליים בעדעקט מיט צעלולאָיד. די ווייטערדיגע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז נאָכדעם, ווי די אַרבייטער האָבען אין דעם קריטישען טאָג פערלאָזט די פאַב-ריק זענען נאָך אין פאַבריק געבליבען דעם פאַב-ריקאַנט׳ס זוהן פ. טענצער, דער מייסטער פון דער פאַבריק דאַניעל זינקע און דער פאַרטיער יאַקוב שולץ. עס איז ענטשטאַנען אַ חשד, אַז די איבער-געבליבענע פּערזאָנען אין פאַבריק האָבען צוגע-גרייט און דערנאָך אונטערגעצונדען די פאַבריק. דער חשד האָט זיך נאָך מעהר פערשטאַרקט דורכדעם, ווי עס איז בעוואוסט געוואָרען׳ אַז ישראל טענצער האָט פערזיכערט זיין פאַבריק דעם 25. מאַי 1925 אויף איין יאָהר אויף 30,000 דאָלאַר, און די שרפה האָט אויס-געבראָכען 2 טאָג פאַר דעם, ווי עס האָט זיך געדאַרפט ענדיגען דער פערזיכערונגס פּאָליס.

דער פּראָצעס געגען די בעשולדיגטע ישראל טענצער און אפרים טענצער און זייערע מיטהעל-פער פאַבריקס-מייסטער דאַניעל צינקע און פאָרטיער יאַקוב שולץ, איז נעכטען אין קרייז-געריכט פאָר-געקומען. צום פּראָצעס זענען אַרויסגערופען גע-וואָרען 30 עדות

די בעשולדיגטע זענען זיך נישט מודה אין דעם פערברעכען.

געענדיגט דעם שטרייק פון די שעכט-הויז-אַרבייטער.

(—) מאָנטאָג ביינאַכט איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ צווישען די פליישער הורטאָווניקעס און די שעכט-הויז-אַרבייטער וועגען דעם דויערנ-דען שטרייק. נאָך אַ שטורמישער דיסקוסיע איז גע-קומען בו אַ הסכם, לויט וועלכען די אַרבייטער בעקומען צו 1 זלאָטי הוספה אויף יעדער געשאָכ-טענער בהמה אַזוי-אַרום איז פערענדיגט געוואָרען דער שטרייק, וועלכער האָט געדויערט אַ חודש צייט.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

מ. ליפּיעץ (פּיעטרקאָווער 193), מ. מילער (פּיעטרקאָווער 46), וו. גראַשקאָווסקי (קאָנסטאַנטי-נער 15), פּערלמאַן (ציגעל-גאַס 64), ה. ניעוויאַ-ראָווסקי (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 37), ס. יאַנקעלעוויטש (אַלט-שטאָט 9).

שטאָט-ראַט.

(מ) מיטוואָך, דעם 21 נאָוועמבער, האַלב 8 אין אָוונט קומט פאָר אַ זיצונג פון שטאָט-ראַט.

פון „וו. י. ז. א."

היינט, מיטוואָך דעם 14. נאָוועמבער קומט פאָר אין לאָקאַל פון פרויען-קלוב „וו. י. ז. א." (אַל. קאָשטשושקי 21) ביים געוועהנליכען טיי אַ רעפעראַט פון רעד. אוגער, וועגען דער פּרעסע פון די לעצטע וואָכען.

רעד. אוגער איז נישט-לאַנג געקומען פון אַ לענגערער רייזע פון אויסלאַנד. זיין רעפעראַט האָט אַרויסגערופען אַ פערשטענדליכען אינטערעס צווישען די אינטעלעקטועלע קרייזען פון אונזער שטאָט.

פאַר מיטגלידערינס פון קלוב און אריינגע-פיהרטע געסט — איינטריט אומזיסט.

פון בני-ברית-לאָזשע.

אַ פייערליכע אַקאַדעמיע לכבוד דעם 10-יאָהריגען יובילעאום פון פּוילענס אומאָפּהענגיגקייט האָט זונטאָג איינגעאָרדענט די היגע בני-ברית-לאָזשע". אַ רעדע האָט געהאַלטען ה׳ ראָזענטאַל. נאָכדעם האָט דירעקטאָר ש. ריגער געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען דער געשיכטע פון דער אומאָפּ-הענגיגקייטס-בעוועגונג און פר. דאָלסקאַ האָט גע-זונגען איינעגע לידער.

דעם רעפעראַט פון פּראָפ. ש. ריגער, איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצוגעבען אַלס אַ בע-זונדערע בראָשור.

פערוואונדעט ביי דער אַרבייט.

(2) אין דער פירמע לעוויט און בזשעזשינסקי (שיענקיעוויטש 63) האָט זיך ביים הַאַקען האָלץ, אָפּגעהאַקט עטליכע פינגער פונ׳ם לינקען פוס, דער אַרבייטער באָלעסלאַוו באַטשקאָווסקי (נאָוואַט 34). די פּאָגאָטאָווע פון קראַנקען-קאַסע האָט איהם ערטיילט די ערשטע הילף.

„אַררט" פאַר׳ן „טאָז".

היינטיגע פאָרשטעלונג אין „פילהאַרמאָניע".

היינט, מיטוואָך, 9 אַ זייגער אין אָוונט וועט אין זאַל פון „פילהאַרמאָניע" פאָרקומען אַ גרויסער אָוונט פאַר מוזיק, וואָרט און טאַנץ מיט דער בעטייליגונג פון קאַמעראַל-טעאַטער „אַררט". דאָס פּראָגראַם ענטהאַלט דעם רוב שלאַגער-נומערן פון „אַררט".

* * *

איינע פון די סימפּאַטישסטע אינסטיטוציעס אין אונזער שטאָט, וועמען ס׳איז געלונגען צו פעראייניגען אַרום איהר טעטיגקייט די פערשידענ-סטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג, איז די געזעלשאַפט „טאָז", וואָס האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל צו זאָרגען פאַר׳ן געזונד פון די יו-דען. די דאָזיגע ריהרעוודיגע געזעלשאַפט האָט אין פערלויף פון 4-5 יאָהר פון איהר עקזיסטענץ בעוויזען צו שאַפען אַ גאַנצע רייה אינסטיטוציעס, וואָס היילען קראַנקע, וואָס פערהיטען געזונטע פון קראַנק צו ווערען, וואָס שטיצען מעוברת׳ע פרויען, און שפייזען קליינע קינדער מיט מילך א. אַ. וו. „טאָז" אָרדענט איין יעדעס יאָהר זומער-קאָלאָניעס פאַר איינינע טויזענד יודישע קינדער, האַלט אויס אַ זויגלינג-היים א. אַ. וו.

ס׳איז זיכער, אַז דער היינטיגער אָוונט אין „פילהאַרמאָניע" וועט מאַסענהאַפט בעזוכט ווערען און די לאָדזער יודישע בעפעלקערונג וועט אויף אַזאַ אופן אַנ׳איבעריג מאָל דעמאָנסטרירען איהר סימפּאַטיע פאַר „טאָז".

פון „ספּלענדיד".

אין קינאָ טעאַטער „ספלענדיד" ווערט דער-מאָנסטרירט מיט גרויס ערפאָלג אַ גרויסער 2-שעה׳דיגער דאָפּעלט פּראָגראַם 1) „די טראַגישע מאַנאַטע" אַ פּראַכטפולער פילם וואָס שילדערט די ליבע פון אַ שעהנעם גאָנדאָליער צו דער פערעב-טיגער טענצערין מיט די בעקאַנטע שוישפּילער סאַר קאָלאַוו און ניבסאָן אין דער הויפּט-ראָלע. 2) די פערהעליכע קאָמעדיע „ווי די סאַקסאָפאָניסטען" מיט דער רייצענדע שוישפּילערין אננא אנדרהאַ.

די ביידע פילמען פערמאָגען אַ גאַנצע רייהע הערליכע בילדער, וואָס לאָזען איבער אויפ׳ן צו-שויער אַ שטאַרקען איינדרוק.

די העכסטע אויסצייכנונגען האָט דערגרייכט

Alboril

די פאַרנעהמסטע אַראָמאַטישע הויליכע זייף.

עקסטראַ ביליגער שטרימף-פערקויף!

דיידז-שטאָף | וואַש-זיידע

פיינע האַלטבאַרע קוואַליטעט | פיינע קוואַל. אין מאָדערנע פאַרבען

3.90 זל. | 6.75 זל.

Gebr. P. & M. Schwalbe

85 PIOTRKOWSKA 85.

אַנשטענדיגע יונגע-לייט

צו שלאָפען אין אַ בזונ-דער צימער און בעזונדערען אַיינגאַנג, קענען זיך אינפאָר-מירען אויף נייע ציגעל-גאַס 24, אין פריזכטען-געוועלב. 2469

אַנ׳אָרט צו שלאָפען

פאַר 2 אַנשטענדיגע יונגע-לייט אויף חודש-געלד. צו ערפאַהרען אין אַדמינ. אונטער „אַנשטענדיגע יונ-געלייט". 2465

רומענישער פּראָפעסאָר אַגיטירט צו שמד

אַ סקאַנדאַל מיט וועלכעס עס קאָכט אין רומעניע.

דער בעריהמטער רומענישער געלעהרטער פּראָפעסאָר יאָרגאַ האָט זיך בעגעגענט מיט אַ יונגענ־מאַן מעמענס ענטפערען. עס האָבען איהם זייער געפעלען מיט זייער ערודיציע און ערנסטקייט. די בּרית איז אָבער געווען זיין פערהאַנדערונג, ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אַז דער יונגערמאַן שטאַמט פון יודען: אַנשטאָט דעם, אַז דער פּראָפעסאָר זאָל איהם דערמוטיגען צו ווייטערדיגער וויסענשאַפטליכער אַרבייט און אַרויסווייזען זיין טאָלעראַנץ צו די כתּות פון קולטור האָט דער פּראָפעסאָר זיך געווענדעט צום יונגענמאַן מיט פאָלגענדע ווערטער: „ביסט אַ יוד וואָס פאַר אַ שאָד. פאַרוואָס שמדסטו זיך נישט? וואָלסט דאָך געקענט מאַכען אַ קאַריערע".

יאָרגאַ רוף צו שמד האָט אַרויסגערופען אַ היציגע פּאָלעמיק אין דער רומענישער פּרעסע. די רומענישע אינטעליגענץ האָט זיך צוטיילט אויף צוויי לאַגערען: איינע האָבען געטאַדעלט דעם פּראָפעסאָר פאַר זיינע רעאַקציאָנערע אנשויאונגען. אין דער צייטונג „קווינטול" בעהאַנדעלט פּראָפעסאָר יאָנעסקו יאָרגאַ'ס עצה און פרעגט:

„צי וועט יאָרגאַ'ס יוד זיך באמת שמד'ן? אָבער צוליב וואָס? מיר ווייסען טאַקע פון יאָרגאַ'ן זעלבסט — אַז די איינציגע גייסטיגע רעאַליטעט איז די נאַציע גופא און אַז עס איז נישטאָ קיין איין אָריגינעלע קולטורעלע שאַפונג וואָס זאָל נישט אַרויסשטראַמען פון דער נשמה פון'ם פאָלק. מיר האָבען פאַרלאָרען קוראַזש ווייל מיר זענען נישט מסכּים מיט זיין טעאָריע פון דער הערשענדיגער נאַציע און מיר האָבען נאָכגעפאָלגט יאָרגאַן, וועלכער האָט זיך אַרויסגעוויזען אַלס אַ קעמפער פאַר דער קולטורעלער רעכט פון די מינאָריטעטען. איצט אָבער איז יאָרגאַ מעורר אַ יודען צו שמד, כדי ער זאָל קאָנען שאַפען אויפ'ן באָדען פון רומענישער קולטור. צו שטייט דען דער דאָזיגער רוף נישט אין פולען ווידערשפּרוך צו דעם אַלעמען, וואָס יאָרגאַ האָט אונז געלערנט? ווייל איינס פון די ביידע: אָדער די איבערגאַנג פון יודענטום צו קריסטענטום נישט מעגליך — און וואָס איז מיין מיינונג — דאַן דערלאָזען מיר אַ נישט אויפריכטיגקייט אין דער דאָזיגער פראַגע. קען זיך אַ יוד צושמירען ליכט מיט זיין אמונה — דאַן מוז ער זיין בלויז אַ קולטורעלער קריפּעל, וואָס איז פערוואָרטיילט אויף פרוכטלאָזיגקייט, קיין רירעמער ווען איז נישטאָ".

פּראָפעסאָר יאָרגאַ'ס ווענדונג צום יודישען יונגענמאַן — פערענדיגט פּראָפעסאָר יאָנעסקו — קען בעצייכנעט ווערען מיט שמערץ אַלס אַ פּראָדוקט פון דעמאָראַליזאַציע און צערפאַלונג וואָס הערשען אין אונזער צייט".

מען קען נישט זאָגען, אַז פּראָפעסאָר יאָרגאַס שמד־פּראָלע זאָל האָבען אַ גרויסען דערפאָלג. דאָך געפינען זיך איינציגע מינדערווערטיגע יודען, וואָס איילען זיך איבערצופאַרבען בעצייטענס אין רומענישע פאַרבען. ווען איהר בלעטערט דורך די רומענישע צייטונגען, וואַרפט זיך אייך אין די אויגען די גרויסע צאָהל דערקלערונגען וועגען נאָמען־ווערקסעל, וואָס שטאַמען פון אחינו בני ישראל. צו ערשט מאַכען די דאָזיגע דערקלערונגען אויף אייך אַ קאָמישען איינדרוק. באַלד אָבער דערפיהלט איהר, אַז די זאַך איז פיל ערנסטער און אַז דער אַנעקראָט קען מיט דער צייט האָבען וויכטיגע נאַציאָנאַל־פּאָליטישע פאָלגען. ווי אַ זי די זאַך זאָל אָבער נישט זיין, פערשאַפט די עזבֿרה גופא ווייניג נחת יערען בעוואוסטזיניגען יודען. ווען איהר בעטראַכט דעם פּראָצעס פון נאַציאָנאַלער מימיקרי פערגעסט איהר אָבער, אַז עס האַנדעלט זיך וועגען אַנ'ערנסטער פראַגע און איהר הויבט אָן צו שמייכלען איבער דער צופּאַסונגס־קראַפט פון די יודען, וואָס מאַכט זיי אין דער וועלבער צייט אַ גרויס אַ ניררי'ק. אָט ווערט פון יאַנקעל בערעזאָנסקי — יאָנעל שעיאַנו, פון חיים חימאָוויטש — העגריך כּאַרני'א. פון מיכאַל ליפּאָוויטש — מיכאי ליפּיאַנו, און איינער אַנ'אָפּגעגוצעוועטער יוד מיט'ן נאָמען הערש־יענקל שוואַרץ — בעט החכמים אַז מען זאָל איהם דערלויבען זיך אָנצורופען מיט'ן קלינגענדיגען רומענישען נאָמען נעאַרגי־יאַן נעגרעסקו.

צום גליק איז די צאָהל פון אַזעלכע יודען, וואָס לייגען זעלבסט צו דעם אויער צו דער ראָש פון דער טיר און שווערען איביגע קנעכטשאַפט — זעהר קליין. דער רוב פון'ם רומענישען יודענטום שטעהט ענטשלאָסען אין קאַמף פאַר נאַציאָנאַל־פּאָליטישער גלייכבערעכטיגונג און וואַרפט אָפּ מיט עמפּערונג די שמד־רופען פון דער אינטעליגענץ ווי אויך די „וויסענשאַפטליך"־בעגרינדעטע בעשולדיגונגען פון די פּסעוודאָ־פּאַטריאָטען.

י. יעווין.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נײעם פאָלקסבלאַט" ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.

יורידישע אָפּטיילונג

פון „נײעם פאָלקסבלאַט".

[illegible]

גילטיג דעם 14-טען נאָוועמבער 1928

8331. אַ לעזער פון פילנאַצנע.

וויבאַלד דעם בנין דראָהט נישט דורכדעם קיין קאַטאַסטראָפע און דער אונטערשטער שכן האָט אויך גאָר נישט דאַגעגען קאָן דער הויזווירט נישט אויסנוצען דאָס אינסטילירען אין דער וואוינונג אַ מעכאַנישע שפּאָל־מאַשין אַלס אומשטאַנד פאַר אַנ'עקסמיסיע.

8332. י. ס. פון בערעזק יאַסעלעוויטשאַ 9.

ס'איז נישט קיין פראַגע, צי איהר זענט געווען אָדער נישט, נאָר ס'גייט אין דעם, צי אייער יאָהרגאַנג האָט געדאַרפט גיין ווען ס'איז אויף מיליטערישע איבונגען אָדער נישט.

אויב יאָ, מוזט איהר זיך אומבעדינגט שטעלען אויף דער קאָנטראָל־פערזאַמלונג.

איז אייער יאָהרגאַנג אויף מיליטערישע איבונגען נאָך נישט גערופען געוואָרען, דאַרפט איהר אויף דער קאָנט. פערז. נישט גיין.

3332 ש. ז. B.

נאָכ'ן אָפּלויף פון קאָנטראַקט וועט אייך דער הויזווירט נישט קאָנען שטערן ווייטער צו פיהרען אין דער וואוינונג אייער ווערקשטאַט.

אויב איהר האָט זיך בפירוש נישט אויסגערעדט אָפּצוואוינען דאָס געגעבענע „אָפּטרעטגעלד", האָט איהר ווייניג שאַנסען דעם פּראָצעס צו געווינען.

3333 אַ לעזער פון גייערס ראַיאָן.

הגם אַ וואוינונג אין אַ נייעם בנין אינטערליגט טאַקע נישט דעם דעקרעט פון לאָקאַטאָרען־שוץ, פונדעסטוועגען איז אָבער דערפון נאָך נישט נעדרינגען, אַז אויף יעדען פערלאַנג פון הויזווירט מוז דאָס געריכט אַרויסגעבען אַנ'עקסמיסיע.

קיין בעשטימטעס וועגען אויסגאַנג פון אַזאַ פּראָצעס קאָן מען נישט זאָגען. דער אורטייל איז אָפּהענגיג פון פּערזענליכען איינזעהן פון ריכטער.

3334 ישראל.

צו דער קאַטעגאָריע E האָט די פעראָרדנונג וועגען קאָנטראָל־פערזאַמלונגען נישט קיין שייכות.

3335 אַ גרופּע לאָקאַטאָרען פון זגערזשער גאַס.

דער הויזווירט מוז אייך בעזאָרגען מיט אַנדערע פּאַסיגע דירות אויב ער וויל איבערבויען דאָס הויז.

גיט ער אייך דירות אין אַ נייעם בנין, אונטערליגען זיי סיי ווי אַלע פאַרשריפטען פון דעקרעט וועגען לאָקאַטאָרען־שוץ.

3336 אַ סימפּאַטיקער פון רוזאָוסקאַ.

3337 גליקע ש.

3338 אבר. 86.

3339 אַ טרייער לעזער פון פראַנצישקאַנער.

3340 ק. קראַקאָווסקי.

3341 אַנ'איבערגעגעבענער לעזער פון לעשנאָוויצקאַ.

3342 ש. פּ. 99.

3343 אַ. פון וואָלטשאַנסקאַ.

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פערשטענדיגען פּערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטאָגעגענדען די צייטונג.

3344 אַנדר.

ס'איז אַ פראַגע, ווען איהר האָט גענומען פון סוחר דעם בריף, צו פאָהרען דיסקאָנטירען די וועקסלען אין באַנק פּאָלסקי, צו ערשט דערנאָך.

3345 בן שיק.

אויף דער פריהער עלטער רענטע האָט דאָס רעכט יעדער גייסטיגער אַרבייטער נאָך 65 יאָהר אָדער נאָך אָפּגעציילטע 480 חדשים פערזיכערונגס־בייטראַג.

דאָס רעכט אויף עלטער רענטע האָט אַ פערזיכערטער נאָכ'ן איינצאָהלען פערזיכערונגס־ביישטראַג אין משך פון 60 חדשים, וואָס שייך איבעריגע פּרטים, מוזט איהר זיך פּערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט.

אומגעזעצליכע אָפּעראַציעס אין סאָוויעט רוסלאַנד.

.2

איצט האָט זיך די סאָוויעטישע רעגירונג אַרומגעקוקט, אַז די פרייהייט פון אַבאָרטען־אָפּעראַציעס טויג נישט, אַז מען מוז די דאָזיגע פרייהייט אַביסעל בעגרענעצען. און טאַקע נישט בלויז בעגרענעצען נאָר אויך אָנפיהרען אַ ברייטע פּראָפּאַגאַנדע־אַרבייט צו אויפקלערען דעם עולם ווי שעדליך די דאָזיגע אָפּעראַציעס זענען. איז אָט האָט איהר היינט דאָ געהאַט פאַר זיך אַ מוסטער פון די איינגעפיהרטע בעגרענעצונגען. דאָס מיידעל איז געקומען נאָך אַנ'אָפּעראַציע, האָב איך זי געמוזט צוריקשיקען אַנ'ענטוישטע. מיט אַ דריי־פיר יאָהר צוריק האָב איך נישט געהאַט קיין רעכט איהר אָפּצוזאָגען. איצט האָב איך נישט קיין רעכט די אָפּעראַציע איהר צו מאַכען אפילו איך זאָל וועלען דאָס טון. איהר מאַן אַרבייט און קיין קינדער האָבען זיי נישט, פאַר וואָס איהר איצט, לויט'ן געזעץ, קיין אָפּעראַציע נישט מאַכען".

— און ווער מעג מען יאָ איצט, לויט'ן נייעם געזעץ אַזעלכע אָפּעראַציעס מאַכען? — האָב איך זיך אינטערעסירט צו וויסען.

— אַבאָרט־אָפּעראַציעס מעגען איצט געמאַכט ווערען אין סאָוויעטען־פערבאַנד בלויז פאַר אַזעלכע פרויען וואָס מוזען זיך אַליין אויסהאַלטען און וואָס קענען איבערצייגען, אַז ווען זיי וועלען האָבען אַ קינד וועלען זיי נישט קענען אויסהאַלטען נישט זיך און נישט דאָס קינד — איז געווען דעם דאָקטאָרס ענטפער — מען מעג אויך מאַכען אַזעלכע אָפּעראַציעס, מען עס ווערט פעסטגעשטעלט אַז דער מאַן אָדער די פרוי איז קראַנק מיט שווינדזוכט, מיט אַנשטעקענדע קראַנקהייטען, מיט פסיכאָ־נערוואָזיטעט, מיט היסטעריע און פערשיידענע פאָרמען פון אידיאָטיזם.

„אַמאָל — האָט דער דאָקטאָר פאָרטגעזעצט — ווען איינע פלעגט קומען זיך מאַכען אַנ'אַבאָרט פלעגט מען זיך רעכענען מיט פערשיידענע אורזאַכען. אויב זי פלעגט אָנגעבען, אַז זי וויל דורכמאַכען די אָפּעראַציע, ווייל זי וויל נישט מען זאָל וויסען, אַז זי איז שוואַנגער, איז דאָס געווען אַ גענוגענדע אורזאַך: אויב זי האָט אָנגעגעבען אַז זי האָט שוין אַ קינד און וויל מעהר קיין קינדער נישט האָבען, איז דאָס געווען נאָך אַ בעסערע אורזאַכע: אויב זי האָט ערקלערט, אַז זי ווייס אַ קינד און קען דערפאַר מעהר קיין קינדער נישט זויגען, איז דאָס אודאי געווען אַ גוטע אורזאַכע, מער שמועסט נאָך פון איינער, וואָס איז געקומען און געזאָגט, אַז איהר עקאָנאָמישע לאַגע ערלויבט איהר נישט צו האָבען קיין קינדער — אַזאַ האָט מען גאָר מעהר קיין פראַגען נישט געשטעלט.

„היינט אָבער זענען שוין די דאָזיגע אורזאַכען מעהר נישט קיין גענוגענדע — האָט דער דאָקטאָר צופרידען בעמערקט — היינט, ווען אַ פרוי קומט צו אונז צוגעהן און זאָגט, אַז זי וויל אַנ'אַבאָרט־אָפּעראַציע, פרעגען מיר איהר קודם כל, צי זי איז פערהייראַט. האָט זי אַ מאַן און ער אַרבייט, דאַן קען זי זיך אַזאַ אָפּעראַציע נישט מאַכען. האָט זי נישט קיין מאַן, דאַן דאַרף זי אָנגעבען דעם נאָמען פון דעם פאָטער פון קינד און ער ווערט פערפליכטעט דאָס קינד אין אַ געוויסער מאָס אויסצוהאַלטען. ווייל זי נישט אָנגעבען דעם נאָמען פון דעם אומגעזעצליכען פאָטער, איז עס איהר זאַך, קען זי דאַן אודאי קיין אָפּעראַציע נישט דורכמאַכען. פון אַזעלכע אורזאַכען ווי נישט וועלען, אַז די וועלט זאָל וויסען, אַז זי איז שוואַנגער, ווילען מיר איצט גאָרנישט הערען. און סאַמער טענהט זי, אַז זי וועט מוזען אויפהערען אַרבייטען, ווען זי וועט האָבען אַ קינד, איז עס אויך פאַר אונז קיין תּירוץ נישט, אויב נאָר זי האָט אַ מאַן וואָס אַרבייט.

„און נאָך אַ זאַך האָבען מיר דערגרייכט איצט אין דער פראַגע פון בעגרענעצען די אַבאָרטען־אָפּעראַציעס: אַבאָרטען ווערען געמאַכט בלויז צו פרויען־אַרבייטער. יענע פרויען, וואָס קענען נישט בעווייזען, אַז זיי זענען אַרבייטערינס, האָבען קיינע שאַנסען נישט צו קומען אין אַ שפּיטאָל אויף אַנ'אָפּעראַציע. דאָס איז נישט געווען מיט דריי־פיר יאָהר צוריק. דאָס איז געוואָרען ערשט לעצטענס, ווען די רעגירונג האָט זיך אָנגעפאַנגען אַרומצוקוקען, אַז צופיל אַבאָרט־אָפּעראַציעס ווערען ביי אונז געמאַכט. מיט יאָהרען צוריק איז אַנ'אַבאָרט־אָפּעראַציע געווען פאַר אַ זאַך פאַר אַלע פרויען פון אַלע קלאַסען.

„יאָ, מיין פריינד — האָט דער דאָקטאָר פערענדיגט — ביי אונז אין רוסלאַנד לערנען מיר הויפּטזעכליך דערפון, וואָס מיר הויבען אָן אַליין מיט דער ברייטער האַנד און שפּעטער מוזען מיר אַליין ביסלעכווייז אָנהויבען גיין צוריק און זיך צוימען. אַזוי איז געווען מיט אַ סך געזעצען, וואָס אונזער סאָוויעטישע רעגירונג האָט פאַר דער צייט פון די ערשטע יאָהרען פון איהר עקזיסטענץ אַרויסגעגעבען, און אַזוי איז עס אויך געווען מיט דעם געזעץ וועגען פרייהייט פון אַבאָרט־אָפּעראַציעס. איצט אָבער האַלטען מיר שוין אויף אַ וועג, פרייהייט פון אַבאָרט־אָפּעראַציעס עקזיסטירט טאַקע ביי אונז, אָבער מיט אַ מאָס, און עס איז בעסער, וואָס מיר זענען צו דער דאָזיגער מאָס געקומען איצט מיט דריי־פיר יאָהר שפּעטער, איידער מיר וואָלטען גאָר קיינמאָל צו איהר נישט געקומען"...

•

נישט בלויז בעגרענעצט איצט די סאָוויעטישע רעגירונג די רעכט פון פרויען אויף אַבאָרט־אָפּעראַציעס, נאָר זי פיהרט וואָגאַר אָן אַ שטאַרקען קאַמף געגען אַזעלכע אָפּעראַציעס.

די רעגירונג, ווי געזאָגט, האָט זיך אַרומגעקוקט, אַז פאַר דער צייט זיינען אַבאָרטען געווען געוואָרען געוועזליך אין סאָוויעטען־פערבאַנד און נישט בלויז די פרוי אין שטאָט, נאָר אויך די פרוי אין דאָרף, געוואָרען דעמאָראַליזירט. אַזאַ קליינע פרייהייט ווי די פרייהייט פון אַבאָרט האָט פאַר די לעצטע אַכט יאָהר זיך בעוויזען געלאָזט פיהלען סיי אויפ'ן וואוקס פון דער בעפעלקערונג אין רוסלאַנד און סיי אויפ'ן וואוילזיין פון דער סאָוויעטישער רעפּובליק.

ווערט דערפאַר איצט די אַבאָרט־פראַגע אין רוסלאַנד איינגעצוימט פון איין זייט דורך מעדיצינישע בעגרענעצונגען אין די שפּיטאָלען, און פון דער צווייטער — דורך פּראָפּאַגאַנדע, דורך לעקציעס דורך בראָשורען און דורך קינאָ.

אויף איינעם פון אַזעלכע פילמען בין איך געגאַנגען צוזאַמען מיט מיינעם אַ פריינד. דער פילם, וואָס טראָגט דעם נאָמען „אַבאָרט", איז געצייגט געוואָרען עפענטליך אין אַ צאָהל קינאָס אין מאָסקווע און דער אריינגאַנג איז פאַר קיינעם נישט געווען פערבאָטען.

אַ דאָקטאָר, וואָס האָט זיך אָנגעגעבען אַלס ספּעציאַליסט איבער פרויען־קראַנקהייטען, איז געשטאַנען אין טעאַטער אויף דער בינה. איידער מען האָט אָנגעפאַנגען צו ווייזען דעם פילם, און האָט אַ האַלבע שטונדע צייט געהאַלטען אַ לעקציע פאַר'ן טעאַטער־עולם און דערצעהלט וועגען דער שעדליכקייט פון אַבאָרטען פאַר דער געזונדהייט פון דער פרוי. דער עולם, מעהר פרויען ווי מענער. האָט איהם אויסגעהערט מיט פערכאַפּטען אינטערעס. די גרעסטע צאָהל צוהערער האָבען, מאַהרשיינליך קיינמאָל נישט געוואוסט וועגען די פאַקטען, וואָס דער דאָקטאָר האָט איצט פאַר זיי דערצעהלט, און האָבען באמת פון זיין קורצער לעקציע פיל געלערנט.

דאַן האָט זיך אָנגעפאַנגען דער פילם, דאָס איז נישט געווען קיין טרוקענער וויסענשאַפטליכער פילם פון אַנאַטאָמיע, וואָס סטודענטען ווערען געוועהנליך אין די אוניווערזיטעטען, ווען זיי שטודירען מעדיצין, ניין, דאָס איז געווען אַ פילם מיט אַ פּאָפּולערען אינהאַלט. אַ מעשה מיט אַ מיידעל, וואָס האָט געאַרבייט אין אַ סאָוויעטישער פאַבריק און האָט זיך פערליבט דאָרטען אין אַ בחור, אויך אַנ'אַרבייטער. זיי האָבען נישט געהייראַט, נאָר זיי האָבען פונדעסטוועגען געהאַלטען ביי האָבען אַ קינד. זיי האָבען דאָס קינד נישט געוואָלט האָבען, און דאָס מיידעל איז אַוועק זיך מאַכען אַנ'אַבאָרט־אָפּעראַציע, כדי צו בעפרייען זיך פון דעם אומגעוואונשטען גאַסט.

איך געדענק איצט נישט וואָס מיט דעם מיידעל איז געוואָרען, צי זי איז געשטאָרבען פון דער אָפּעראַציע, אָדער זי איז געלאָזט אַרויס אַ קריפּעל אויף איהר גאַנץ לעבען. דער עיקר פון דעם פילם איז פאַר מיר געווען נישט די מעשה פון דעם בחור מיט דעם מיידעל. ווי דער מוסר השכל, צוליב וועלכען דער פילם איז געצייגט געוואָרען. און דער דאָזיגער מוסר השכל איז געווען, אַז פרויען דאַרפען אויסמיידען צו מאַכען זיך אַבאָרט־אָפּעראַציעס, אויב זייער געזונט און לעבען איז זיי טייער.

די גאַנצע צייט, וואָס דער פילם איז געצייגט געוואָרען, איז דער דאָקטאָר, דער לעקטאָר, געשטאַנען ביי דער זייט פון דער בינה און האָט מיט אַ שטעקעלע אין דער האַנט אָנגעוויזען אויף יענע טיילען פון פילם, וואָס האָבען געצייגט די אַנאַטאָמישע טיילען פון דעם פרויען־קערפּער, וועלכע ווערען פּאַראַליזירט און אָפּגעטויטעט נאָך אַנ'אַבאָרט־אָפּעראַציע און בלייבען שוין טויט אויף אייביג. דער פילם האָט געדיגט דעם צוועק צו געבען דעם צושויער אַ גענויעם בעגריף וועגען דער שעדליכקייט פון אַבאָרט־אָפּעראַציעס, האָט זיך נישט בעגנוגענט בלויז מיט דעם ראָמאַן צווישען דעם בחור און דער מיידעל, נאָר האָט אויך איינגעשלאָסען אין זיך סצענעס, וואָס ווייזען ווי אַזוי דאָס געבוירט פון אַ קינד ענטוויקעלט זיך ביי דער פרוי, ווי אַזוי אַנ'אַבאָרט־אָפּעראַציע ווערט געמאַכט און וואָס עס קומט פאַר אינעווייניג אין דער פרויס קערפּער נאָכדעם ווי זי מאַכט דורך אַנ'אַבאָרט־אָפּעראַציע. אַלעס איז אין דעם פילם געצייגט געוואָרען קלאָר און אָפען, און נישט איין ווייב האָט זיך אַרויסגעריסען אין טעאַטער.

דער עולם, מערסטענס, אַ יונגער, וואָס איז שפּעטער אַרויסגעגאַנגען פון טעאַטער, נאָכדעם ווי דער פילם האָט זיך געענדיגט, איז געווען שטיל און פערטראַכט, עס איז נישט געווען יענע פרעהליכע וואַרגלאָזיגקייט, וואָס מען טרעפט געוועהנליך ביי יונגע מענשען, ווען זיי געהען אַרויס פון אַ טעאַטער. קענטיג אַז די פּראָפּאַגאַנדע־זייט פון פילם האָט געהאַט אויפ'ן עולם אַ ווירקונג. קענטיג, אַז זי האָט אָנגערירט ביי אַ סך פון די אָנגעוועזענע אַנ'אַנגעווייטיגט אָרט.

שפּעטער איז מיר אין מאָסקווע אויסגעקומען צו זעהן נאָך אַ צווייטער פילם פון ערנליכען סאָרט: „די געבורט פון אַ קינד" און ווידער איז מיר געווען געוואָרען אונטער די ערקלערונגען פון אַ דאָקטאָר, און ווידער איז דער צוועק געווען צו ציינען די שעדליכקייט פון אַבאָרט־אָפּעראַציעס..

(סוף קומט)

יודישער פע"ן-קלוב וועגעז די געשעהענישעז אין תל-אביב.

דער יודישער פע"ן-קלוב אין ווילנע דריקט אויס זיין שאַרפסטען פּראָטעסט נעגען דעם שענד־ליכען אָנפאַל אויף אַ יודישען ליטעראַרישען אָוונט אין תל־אביב דעם פערגאַנגענעם שמחת־תורה.

יודישע אַרבייטער און קולטור־טוער, יודישע שריפטשטעלער זענען בעפאַלען געוואָרען אין זייער קלוב, באַשמאַדירט געוואָרען מיט ציגעל און צו־בלוטיגט געוואָרען, און זייער פערברעכען איז בע־שטאַנען בלויז דערין, וואָס זיי האָבען גענומען אייג־צוואָרדענען אין איינעגעם לאָקאַל אַ ליטעראַרישען אָוונט אין דער יודישער שפּראַך. ס'האָט זיך גע־פונען אַפילו אַ כוליגאַן, וואָס האָט גערהאַט אַ טרויעריגען מוט צו בערעכטיגען דעם אָנפאַל אין דער פּרעסע; ס'האָט זיך געפונען אַפילו אַ צייטונג, וואָס האָט אָפּגעדרוקט די ראָזינע אַפּאָלאָגיע פון פּאָגראָמשטשיקעס.

מיר ווייסען, אַז איינצ־עע געוועלשאַפטליכע אָר־גאַניזאַציעס און טוער אין פּאַלעסטינע האָבען זיך אָפּגערעניצט פון דער תל־אביבער נבלה. מיר האַל־טען אָבער פאַר וויכטיג צו בעטאָנען, אַז ווי ביי יעדען פּאָגראָם, האָט אויך דאָ גענומט פריהער צאַנענריים וועדען דער באָדען, געשאַפען ווערען די נויטיגע אַטמאָספערע און שטימונג, בכדי די כוליגאַנעם זאָלען אַזוי זיכער רוהיג און פלאַנמעסיג אָפּטאָן זייער שענדליכע אַרבייט.

שוין פון לאַנג געהט אָן אַ סיסטעמאַטישער טאָג־טעגליכער פּאָגראָם אויפ'ן יודישען וואָרט אין פּאַלעסטינע. ס'האַלט זיך עקשנות'דיג דאָס עקעל־דיגע צונעמעניש „זשאַרגאָן" פאַר דער שפּראַך פון דעם יודישען פאָלק. אין די פּאַלעסטינער העב־רעאיסטישע שולען ווערט געפּרעדיגט האַס און פער־אַכטונג פאַר אונזער שפּראַך און ליטעראַטור. מיט קליינקעפּלדיגען שאָוויניזם איז בעקעמפט געוואָרען דער פּשרה'דיגער פּלאַן צו שאַפען אַ יודישע קאַ־טעדרע בײַם ירושלים'ער אוניווערזיטעט, פערשטויסען וועדט דאָס יודישע בוך פון די ביבליאָטעקען. דער יודישיסט קומט נישט צום וואָרט דורך כלער־ליי שיקאַנעס. אָט אַזוי האָט זיך געשאַפען יענע אַטמאָספערע, יענע פּראַכטענריגע בעציהונג צו יודיש, וואָס האָט צוגעגעבען מוט און זיכערקייט די העלדען פון דעם תל־אביבער אָנפאַל.

דער יודישער פע"ן־קלוב אין ווילנע, די אָרגאַ־ניזאַציע פון יודישע פּאָעטען, עסעאיסטען און נאָ־וועליסטען אין דער אינטערנאַציאָנאַלער שריפט־שטעלער־אַסאָציאַציע, דריקט אויס זיין האַרציגסטען מיטגעפיהל די קעמפּער פאַר יודיש אין דער פער־סמ'טער העברעאיסטישער אַטמאָספערע פון היינ־טיגער פּאַלעסטינע. דער איצטיגער ברוטאַלער אָנפאַל וועט פערשטאַרקען זייער ענערגיע, זייער עקשנות'דיגען ווילען אויסצוטראָגען דעם קאַמף פאַר דער שפּראַך פון די ברייטעסטע יודישע פאָלקס־מאַסען ביז'ן ענטגילטיגען נצחון. מיר רופען אַלעמען פאָדערען ביי יעדען ציוניסטישען שליח, ביי יעדער אַקציע פאַר פּאַלעסטינע, ביי יעדען העברעאישען טוער און שרייבער אַ דין־וחשבון פאַר די פער־פאָלגונגען פון יודיש אין פּאַלעסטינע, פאַר יענער וואָנט פון שנאה און האַס צו יודיש, וואָס איז אויפ־געשטעלט געוואָרען צווישען דעם קליינעם פּאַלעס־טינער ישוב און די גרויסע שאַפענדיגע כוחות פון די יודישע פאָלקסמאַסען אין אַלע לענדער, וואו זיי ראַנגלען זיך פאַר אַ בעסערע, ליכטיגער צו־קונפט.

יודישער פע"ן-קלוב אין ווילנא.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייט .ן.

פעטריקאָווער 10, טעל. 31-86

בעהמט אָן פון 8-9½ פריה און פון 3½-4½ נאָכמ.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערן, נאָז- , האַלז- און לונגען-קראַנקע

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81

[illegible]

„אַרט"

זאַכאָדניאַ 43

יודישער קאַמער-טעאַטער

ליימונג: מ. בראָדערזאָן.

היינט, צול'ב'ן אַנ־ייל אינקאַסאַנצע־ט פון דער געזעלש. „טאַז", ווערט אין „אַרט" נישט געשפּילט.

מאָרגען-1 פאָרשטעלונג: אָנהויב 9.30 אַ זייגער אָוונט

„אַלץ טאַנצט"

אינטעגניזירטע לעגענדע אין 2 אַקטען מיט פּראָלאָג, אינטערמעצאָ און עפּילאָג.

1) שטאַרקער פון טויט

2) ליבשאַפט שיפט.

3) אונזערע קינדער.

4) אין ווילדען וואַלד.

5) ווען ווייבער שווייגען.

6) וואָס יעדער טהוט.

7) אַלץ טאַנצט.

ליטער. ליטער: מ. בראָדערזאָן. מוזיק. לייטער: דוד בייגעלמאַן. דעקאָראַציעס און קאָסטיומען-ד. מאַטוס און ש. בלום. קאָנפערענסיערן: י. רייכלאַס און מ. נעלקען

שרעקט זיך נישט...

(שלוס פון 3-טער זייט).

מוסאָליני איז אַן'אָנגעבלאָזענע מיטעלמע־סינקייט.

פּרימאָ דע ריוועראַ איז אַ נידעריגע מיטעל־מעסינקייט.

עס זענען דאָ עכטע, אמת'ע מיטעלמעסיג־קייטען צווישען די פיהרער פון דער איצטיגער וועלט־פּאָליטיק, אָבער עס זענען דאָ נעבעך פער־שטעלטע מיטעלמעסינקייטען, ד. ה. פּערזענליכקייטען וואָס פערשטעלען זיך פאַר איינפאַכע, דורכשניטלי־כע מענשען כדי צו געפינען חן אין די אויגען פון דער דעמאָקראַטיע.

דאָס זענען די נייעסטע מאַראַנאָס...

איהר זעהט עס אין דער פּאָליטיק, איהר זעהט עס אויף אַנדערע געביטען פון לעבען.

איהר זעהט עס אַפילו איצט אין דער לי־טעראַטור.

מען חנפה'ט זיך צו דער דעמאָקראַטיע, מען קריכט פאַר איהר אויף אַלע פיער און אויף טריט און שריט דערצעהלט מען איהר, אַז מען איז ענליך אויף איהר, אַז מען איז, חלילה, נישט אויף אַ האָר העכער פאַר איהר — זי איז גרויס, הויך, און מען קען זיך נאַרנישט דערהויבען צו איהר.

אין אונ־ער יודישען לעבען, וואָס איז געווען אָנגעזאַפּט מיט יראת־הכבוד פאַר דער גרויסער, ריינער און דערהויבענער פּערזענליכקייט, איז אויך פאָרגעקומען דער ראָזיגער איבערברוך.

אונזער יודיש לעבען איז איצט פול מיט סאָר־ווערלעך, מיט משרתים'לעך און מיט פלינקע מעק־לער'לעך ביי דער דעמאָקראַטיע.

יענען איצט נישטאָ קיין לעגענדעס וועגען העלדען.

עס איז איצט אַנ'עפּאָכע פון ענטקרוינען העל־דען און פון פערוואָכערינען לעגענדעס.

עס איז וועניג, וואָס אין אונזער צייט ענטקרוי־נען זיך אַליין די פּערזענליכקייטען אויס מורא פאַר דער דעמאָקראַטיע, האָט מען זיך גענומען צו ענט־קרוינען אַלטע, לאַנג פּעשטאָרבענע העלדען און פערוואָכע־ינען אַלטע, שעהן־אויסגעוועבטע לעגענ־דעס.

די לעצטע יאָהרען געהען אַרויס טויזענדער ביאָגראַפיעס פון אַמאָליגע פערגעטערטע פּערזענ־ליכקייטען, האָבען די אַלע ביאָגראַפיעס איין צוועק — ענטקרוינען אַלע העלדען.

מען זוכט אויס פון אונטער דער ערד הטאים־לעך, עבירות'לעך און שוואַכקייטען, כדי צו פסלנ־ען די העלדען אַפילו פון פערגאַנגענע צייטען.

די דעמאָקראַטיע וויל נישט קיין העלדען, וויל נישט קיין לעגענדעס און מען טוט, וואָס זי פער־לאַנגט, וואָס זי וויל.

און טוט איינער אַ העלדען־טאַט קומט מען באַלד און מען פערוואַסערט עס; דער העלד איז אַ פּשוט'ער מענש, איינער פון די הונדערטער מי־ליאָנען, שרעקט זיך נישט...

און די דעמאָקראַטיע פרעגעלט זיך פון נחת: דאָס בין איך דער העלד...

ווייל מען איינעם קרוינען פאַר אַ פּרעזידענט פון דער מעכטיגסטער רעפּובליק, זאָגט מען דער פיל־מיליאָנינער דעמאָקראַטיע — דער קינפטיגער פּרעזידענט אייערער לייענט דעטעקטיוו־מעשה'לעך.

און וויל מען פאַר דעם אַנדערען קאַנדידאַט אויסבעטען אַ וועג צו דעם האַרץ פון דער דע־מאָקראַטיע, זאָגט מען, אַז דער קאַנדידאַט פאַר אַ פּרעזידענט פון דער מעכטיגסטער רעפּובליק ליי־ענט אַפילו קיין דעטעקטיוו־מעשה'לעך אויך נישט, ער לייענט בלויז צייטונגען, אַז ער האָט ליב זיין רעדיאָ, פּוידלעסק און אַנדערע אַזעלכע גישמאַק־נענישען.

און וועגען דעם גרויסען ענין פון פיהרען די מלוכה איז אַ גרויס לאַגר רעדט מען ווי וועגען פיהרען אַ געשעפט.

דאָס מייסטער־הויז איז דער גרעסטער „בוזנעס־אָפיס" אין לאַנד.

און גענומען פערמאָגען ביידע קאַנדידאַטען אויך אַזוינס, וואָס די מיליאָנען בירגער פערמאָגען זיי נישט, וואָרים מיט דעטעקטיוו־מעשה'לעך און מיט וואָרעהייל קאָן דאָך אַ מענש נישט קומען צום העכ־סטען אַמט אין לאַנד.

אָבער וועגען דעם רעדט מען נישט, וועגען דעם טאָר מען נישט רעדען.

מען טאָר די דעמאָקראַטיע נישט שרעקען.

די מעכטיגע דעמאָקראַטיע איז ווי די אַמאָליגע דעספּאָטישע מלכים; די מלכים האָבען קיין גרע־סערען פון זיך נישט געדולדעט, זיי זענען בעמיט די גרעסטע, די שטאַרקסטע און די קלוגסטע.

און דער קלוגער ריגער, דער געשייטער מי־ניסטער און דער פילאָזאָף האָבען נישט געטאָרט זיין קלוגער פאַר'ן מלך.

האָט אַ מיניסטער געפיהרט אַ קלוגע פּאָלי־טיק האָט עס געהייסען, אַז דער מלך איז קלוג, האָט אַ דענקער אָנגעשריבען אַ קלוג בוך האָט עס געהייסען, אַז דער מלך שטיצט און ענטוויקעלט חכמה.

אַזוי איז די איצטיגע דעמאָקראַטיע; קיינער טאָר נישט זיין קלוגער פאַר איהר, איז מיטצער קלוג איז עס איהר קלוגשאַפט, איז עמיצער בריה'ש איז עס איהר בריה'שקייט.

זי פיהרט זיך ווי די אַמאָליגע מלכים; פּראַכט און גלאַנץ האָט זי ליב, אָבער לויט איהר געשמאַק און לויט איהרע השגות.

די מלכים האָבען געהאַט פּאַלאַצען און הויף־נאַראָנים, הויף־לצים האָבען דאָרט געשפּילט גרי־מאַסען און בעקומען דערפאַר רייך בעצאָהלט.

די דעמאָקראַטיע בויט נאָך שעהנערע פּאַלאַצען און בעצאָהלט נאָך רייכער איהרע לצים און איהרע הויף־נאַראָנים.

דער קאָמיקער, דער לץ איז דער ליבלינג פון דער דעמאָקראַטיע, זי בעשיט איהם מיט גאָלד; קיינמאָל האָט זיך דעם לץ דעם קאָמיקער נישט גע־לעבט אַזוי גוט ווי אונטער דעמאָקראַטיע.

טעאַטערס־פּאַלאַצען בויט זי פאַר איהרע לצים.

איז שווער צו געפינען דעם אונטערשיד צווי־שען דעם אַמאָליגען אייך־קעפּיגען דעספּאָט און דעם היינטיגען פיל־מיליאָנגען קעפּיגען דעספּאָט, וואָס הייסט דעמאָקראַטיע.

האָט דער מלך בעדאַרפט האָבען אַ פיהרער פון זיין לאַנד האָט ער נישט געזוכט קיין גרעסערען פון זיך, קיינער טאָר נישט זיין גרעסער פאַר'ן מלך.

זוכט די דעמאָקראַטיע אַ פיהרער פון איהר לאַנד, זוכט זי נישט קיין גרעסערען פון זיך, חלילה קיינער טאָר נישט זיין גרעסער פאַר איהר...

בייטען זיך בלויז די טרעגער פון דעספּאָטיע, אָבער די דעספּאָטען אַליין בלייבען אייביג די־זעלביגע.

———:0:———

פערקויפט צום טייוועל.

(65

(ראָמאַן).

— — — — — — — — — —

אַן'אויפגערעגטער איז קליין צוריק אריין אין הויז אריין.

דורכ'ן טעלעפאָן האָט ער מיטגעטיילט אין אויספאָרשונגס אַמט וועגען באַראָוויטשעס טויט, און האָט זיך אגב דערוואוסט, אַז מ'האָט זאַרעמבאַ'ס אויטאָ געפונען נישט ווייט פון סאָכאַטשעוו. די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז דער אויטאָ האָט געהערט צו אַ געוויסען יאַקוב סטאַנסקי, די סימנים, פון וועלכען עס האָבען געשטימט מיט די סימנים פון אַרנאָ שוואַרץ.

קליין האָט זיך אָפּגעזאָגט פון דעם געדאַנק אָפּצופיהרען די מיידלעך צו זיי אַהיים.

מינע האָט נישט געקאָנט איינשלאָפען, און זיך געקליבען מיט טאָליען צו וואַכען די גאַנצע נאַכט אינ'ם גאַסט-צימער.

— איך האָב געשלאָפען — האָט זי מיט אַ ציטערדיגער שטים דערצעהלט קליינען — און פּלוצים האָב איך זיך אויפגעכאַפּט אין אַ פינסטערען צימער. דאָרט איז געווען אַזוי שרעקליך, אַז איך בין שיער משוגע געוואָרען! דאַכט זיך אָבער, אַז איך האָב שנעל פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין... דערנאָך דערמאָן איך זיך, ווי דורך אַ נעפעל, אַז מען האָט מיך אָפּגעמינטערט, און דאַכט זיך, אַוועק־געפיהרט אין אַ באַנק. מעהר געדענק איך גאָרנישט, וואָס עס האָט מיט מיר פּאַסירט ביז דעם מאָמענט, ווען מען האָט מיך געפונען אין קעלער.

איי..ס ביי נאַכט איז קליין געשטאַנען פאַר דער וואַנד, און בעטראַכט אַנ'אַלטערטימליכע גראַ־וויור אויף דער וואַנד.

און — פּלוצים איז איהם אין קאָפּ געקומען אַ געדאַנק, וואָס האָט אויפגעלעזט פאַר איהם אַלע געהיימנישען.

די גראַוויור איז געהאָנגען אין אַ ראַהמען, וואָס איז שוואַרץ געוואָרען פאַר צייט און פייכט־קייט.

זי האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט אַ הויז ענליך צו זאַרעמבאַס הויז מיט אַ גענויעם פּלאַן

— איך האָב עס! — האָט קליין אויסגערופען, און זיך געלאָזען לויפען צום קאָרידאָר

— מאַרטען! — האָט ער אויסגעשריגען — זייט גרייט!

ער האָט בענומען דאָס טעלעפאָן-טרייבעל, און אין אַ מינוט אַרום האָט ער געקלונגען אין דעם נאָהענטסטען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

געפינט תיכף אויס אַנ'אינזשיניער און ברענגט איהם אַהערצו!

— וואָס? וואָס זאָגט איהר, האַ? איך פער־שטעה אייך נישט! — האָט דער דיזשורירענדער פּשאָראָווניק געמורמעלט פערשלאָפען — ווייסט איהר, הער קליין, ווי שפּעט עס איז?

— וועקט אויף דעם ראַיאָן-אינזשיניער! איך מוז איהם תיכף האָבען!

ער האָט אָנגעהאָנגען דאָס טרייבעל, און זיך גענומען צו מאַרטענען.

— נו מאַרטען! מ'דאַרף הויבען אַ פּלייצע! שטעלט אַלע אויף! אויף די פיס! מיר וועלען מאַכען אַ נייע רעוויזיע אין גאָרטען.

— אָבער...

קליין האָט איהם אָנגענומען פאַר דער פּלייצע.

— מיר האָבען אַרומגעזוכט אויף דער ערד, צווישען די קוסטקעס, און אינערגיץ גאָרנישט גע־פונען. איצט אָבער וועלען מיר אַ בישעל טון אונטער דער ערד, אונטער'ן גראָז, אונטער די קושאַקעס.

מאַרטען האָט פערלוירענערהייט געקוקט אויפ'ן לייטער זיינעם.

— אויב איך בין נישט אינגאַנצען משוגע, וועלען מיר געפינען זאַרעמבאַן און זיינע חברים דאָ ערגיץ אין די פערבאָרגענע קעלערס. געהם-זשע, קלויבט צוזאַמען די מענשען!

מאַרטען האָט אַ וואָרט נישט געענטפערט, און איז אַוועקגעלאָפען אין דער קיך, וואו די פּאָלי־ציאַנטען און געהיים-אַגענטען האָבען זיך אַ ביסעל אונטערגעלעהנט ס'האַרץ.

פרעהליך אונטערפייפענדיג, האָט זיך קליין צוריקבעקעהרט אין גאַסט-צימער, און אַרונטערגע־נומען די גראַוויור פון דער וואַנד.

עס איז אַריינגעקומען טאָליע סימאָן און אַ פּרעג געטון:

— איך האָב דאָ געהערט אַ טומעל. וואָס איז דאָ געשעהן? הלמאַי זענט איהר אַזוי צופרידען?

ער האָט אַ וואָרף געטון די גראַוויור אויפ'ן טיש, און אַ כאַפּ געטון דער מיידעלס הענד.

— איך האָב געפונען דאָס אָרט, וואו עס בע־האַלטען זיך אויס די פערברעכער!

— עס קען נישט זיין! — האָט טאָליע פריי־דיג אויסגערופען — וואו זענען זיי?

קליין האָט איהר דערצעהלט וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך, און אַז די געהיימניש ווערט אויפ־געקלערט פונ'ם בילדעל.

— מיר וועלען זיי באַלד אַרויסשלעפען פאַר די אויערען! — האָט ער פערענדיגט, נישט אַרויס־לאָזענדיג איהרע הענד פון זיינע.

טאָליע האָט זיך נישט געפּרובט צו בעפרייען, און פערשעמט בלויז אַרונטערגעלאָזט די אויגען.

— אַ מאָדנע זאַך, — האָט זי אַ זאָג געטון — ס'איז טאַקי זעהר מאָדנע, וואָס, נישט קוקענדיג אויף אַלע טראַגישע געשעהענישען, פערלירען מיר נישט דאָס גלייכגעוויכט. וואָרום, ווער וואָלט עס זיך געקאָנט פאָרשטעלען, צום ביישפּיל, אַז אַקאָרשט מיט עטליכע מינוט צוריק האָט איהר רידיקירט... מיט אייער לעבען!

איהרע פינגער האָבען פּלוצים אָנגעהויבען צו ציטערען אין קליינ'ס פעסטע הענד, און דאָס פּנים איז איהר בלאַס געוואָרען.

— אייך אַרט עס, וואָס מיין לעבען איז איינ־געשטעלט אין קאָן... וואָס איך בין אין אַ סכנה — האָט ער צאַרט אַ פרעג געטון.

— זעלבסטפערשטענדליך! מיר זענען פאַר דער צייט געוואָרען אַזעלכע גוטע פריינד! — האָט זי אַרויסגעזיפצט.

זי האָט גערעדט אַזוי שטיל, אַז מ'האָט קוים געקאָנט הערען די ווערטער.

קליין האָט אויף אַ ווײַלע פערגעסען אין זאַ־רעמבאַ'ן, און זיין האַרץ האָט אָנגעהויבען האַסטיג צו קלאַפּען, ווי ביי אַ יונג בחור'ל.

(פאָרטזעצונג קומט)

היינט גרויסע פרעמיערע! „די קאַרוזעלע פון טריט"

מעכטיגע דראמע אין 10 אקטען. קארנאוואל פון ליבע און וואהנזין. בלומען-קאָרסאָ. גרויסע צירק-אטראקציע! אין די הויפטראָלען:

Erich KAISER-TIETZ, Claire ROLNER, Artur POINTNER i Siostry SPANDOM

בעמערקונג: פרייזען פון די פּלעצער אויף'ן ערשטען סעאַנס אין געווערהנליכע טעג ווי אויך שבת און זונטאָג 50 גראשען און 1 זלאָטי.

קינא-טעאַטער „CAPITOL"

רוג וואָהאָרזקא און זאכאָדניא.

סימפאָנישער אָרקעסטער מיט'ן אנטייל פון אָרגאַנען אונטער דער ליטונג פון ש. ביינעלמאַן.

Dr. DONCHIN

מאניושקי 1, טעלעפאָן 97-9

ספעציאַל אַרצט פאר אויגענקראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט קיין פוילען.

נעמט אָן טעגליך פון 10–1 מיטאָג און פון 4–7 נ.מ. זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאַליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.

האט זיך איבערגעצויגען אויף אַנדזשעיאַ 5

נעמט אָן פון 8 – 10 פריה און פון 5–9 אין אָוועגד. בעזונדערער ווארטע-זאַל פאר פרויען.

LEKARZ DENTYSTA צאהן-אַרצט

St. GELBERG

זאַכאָדניאַ 15, טעל. 08-31.

היילט גאנץ פערגאכלעסיגטע ציינער- און מויל-קראנקה. צאהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער. נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאַליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.

בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

ד"ר וואלינסקי נאָז, האַלז, אויערען קר.	4–3
ד"ר קפרשנער קינדער קראַנקהייטען	$4^1/_2$-3 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראַנקהייטען	1–11
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	$1^1/_2$–$12^1/_2$
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1- 2
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקהייטען	$^1/_2$–$12^1/_2$
ד"ר עליאַסבערג כירורגישע קראַנקה.	2–1
ד"ר בערגמאַן פרויען און געבורטס-הילף	4–3

פּאָקען-אימפונג, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. ווי פּאָקען-שטעכען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַלונג אינ'שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאציע, אָפּעראַציעס. אויך ערלאַנג—הינזיכטן אין שטאָט.—אין לאבאראַטאָריום ווערען אנגענומען אַלע ארט אַנאַליזען, ווי אויך פּלעגמע און בלוט

אימפונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד"ר לאושינסקי סטאָמאַטאָלאָגקא

צאהן-ארצט 10–1 3–6

קינסטליכע ציינער, קאראַנען, מאָסטען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

Dr. med. J. HERSZFINKIEL

15 Zawadzka 15, telefon 11-87

קינדער-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 8–10 פארמיטאָג און פון 3–5 נאָכמיטאָג.

LOKAL

z szatenhoo, światło elektryczne, długość 9 i pół mtr., szerokości 4 mtr. wysokość 4 i pół mtr. przy ul. Cegielnianej 84 od zaraz do oddania. Wiadomość na miejscu w szczotkarni. Nadaje się na fabrykację wody sodowej i t. d. 2464

Został zaginiony

weksel na zł. 100 płatny dnia 18.XI. 1928 r. wystawca M. Gaszer, ulica Rzgowska 5 na zlecenie I. K. Głowiński. Weksel sostaje unieważniony.

בוכבינדער-אַרבייטער

ווערט געזוכט ביי מאשענבערג, פּעטריקאווער 42.

אַן'אָרט צו שלאָפען

פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט אויף חודש-געלד. טראוגוטא 17, 1. שט. ביי זילבערגלייט. 260

לעקציעס — פון — עספעראנטאָ

פויליש, ענגליש, פראנצויזיש

5 זל. מאָנאַטליך.

ביי לוקסענבורג

18 כאַמיענגאַ 18

Dr. med. BRAUN

וואוינט יעצט

6-טען שערפּיען 1

(בענעדיקטאַ) טעל. 40-26

ספעציאַל-אַרצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

נעמט אָן פון 9–11 פריה און פון 5 ביז 8 אָווענד.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

הויט און וועגערישע קראנקהייטען און ליכט-הייל אינסט.

נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט

צוריקגעקעהרט

א אינטעליגענטער יונגערמאַן

פון דער פּראָווינץ מיט די בעסטע רעפערענצען בעהערשט פולקאָם די פוילישע שפּראַך זוכט א פּאָסטען אין א געשעפט, פאבריק אָדער קאָנטאָר. נענען מעסיגע געהאלט. אָפערטען אונטער „טיכטיגער" אין ערטיג. פון דער צייטונג.

א שיק-יונגע

פון אָרנטליכע פאמיליע אויף צו שלאָפען אין גזוועלב ווערט זאָפאָרט געברויכט

פאמאַרסקאַ 41, אין געוועלב

ס'זענען אָנגעקומען די מאָדערנסטע פּערפומען

פערקויף אויך אויף דעקע. צונעגנגליכע פרייזען.

הערט! דעטייל!

Parfumerie D. MARKUS PIOTRKOWSKA 59. TEL. 28-02

ד"ר א.ס. טענענבוים

וואָלטשאנסקא 4, טעלעפאָן 40-25

אינערליכע קראַנקהייטען

איז צוריקגעקעהרט.

נעמט אָן פון 6 ביז 7 אין אָווענד. 2170

ד"ר מ. וואָלפסאָן

17 וואָכאָדניאַ 17

טעלעפאָן 83-28

איז צוריקגעקעהרט

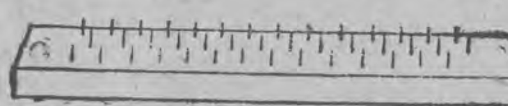

ערשטע לאָדזער פאבריק

פון בעשלאַג פאר רייסערייען

פון אַלער אַרט

B-cia Kardynast ŁÓDŹ, NAWROT 35 TELEFON 77-42.

זאָפאָרט צו פערמיטען וואוינונגען

בעשטעהענד פון 1, 2, 3 און 4 צימערן און קוך

מיט אַלע בעקוועמליכקייטען

ערשטקלאַסיגע אויספערטיגונג אויף פאַמאַרסקאַ 41, ציגעל-גאַס 101

צו בעזיכטיגען א גאַנצען טאָג. נעהערע אינפאָרמאַציעס ערטיילט די ביורא, פּאַמאַרסקאַ 41 טעגליך פון 12 ביז 2 נאָכמיטאָג. 2259

וואָרנונג!

אַזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד-בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובליקום, אַז די עכט-פּאַטענטירטע בעטען עכט-פּאַטענטירטע

זענען פערזעהען נאָר מיט דער שוץ-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען אין אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין א גרויסען אויסוואַהל

ניקעל-בעטען, אַמעריקאַנקעס,

ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-זיעגעלעך,

טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך

מעטער-מאָס, אויף רעדלעך!

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע.

מאַטראַצען קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל., פּאָלאָווע-בעטלעך 14 זל.

רעעלע בעהאַנדלונג. :: פאַבריקס-פרייזען. :: זעמטליכע רעפּעראַטורן.

הערט! לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל!

מעבעל

ערשטקלאַסיגע, אייגענע אויסאַרבייטונג ווי:

שפּייזע-צימער, שלאָף-צימער

ווי אויך איינצעלנע מעבעל-שטיקער

צו מעסיגע פרייזען, גוטע בעדינגונגען און רעעלע בעהאַנדלונג איז צו בעקומען ביים טישלער שוו. יאַקובאַ 16.

ס'ווערען אויך אָנגענומען בעשטעלונגען. בעמ.: צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נומער 14.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 13-go do poniedziałku, dnia 19-go listopada 1928 r. wł.

Dla dorosłych: **Dla dorosłych:**

„GARIBALDI"

Dramat w 12 aktach

w rol. gł. **Rina de Liguoro** i **Guido Graciosi**

Dla młodzieży:

Trzej Błędnej Rycerze.

W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofoniaz

קלוב פון יודישען פרויען-פערבאַנד „וו.י.ז.א."

אַלעע קאָשטשושקי 21.

היינט – אויפ'ן וועכענטליכען טעע-אָווענד, וועט

רעד. אויגער

רעפערירען אַן אַיבערזיכט פון דער פרעסע פון די לעצטע וואָכען.

איינגאַנג פאר מיטגלידערינס און אריינגעפיהרטע געסט — פריי! 2457

אל תתהלל ביום מחר!!

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען

נאָר, אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאַווע זאַכען זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

פּעטריקאַווער 17 דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אויסטאָוו אַלערליי ביטעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, אַפּעלאַציעס ציווילע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין ווירזשאַנד-ראַזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטע דאַראַוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען. מיט אַכטונג

י. מאַנעלאַ רעכט-קאָנסולענט.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאר וועגערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואכע. אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאָנסולטאַם מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.

קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.

טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָווענד. זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נ"מ. בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען.

וויזיט 3 זל.

ביוראָ-שרייבמאַשין א. האַכבערג

פּאָנסקאַ 1 טעל. 36-77.

ערלעדיגט אַלע אַרט גערינטליכע- און שטייער-אַנגעלעגענהייטען אין אַלע אַמטען אויך אויף לאָדזער וואָיעוואָדזטווע רעעל און פּינקטליך.

בעמערקונג: וועגען פערשידענע שטייער-פראַגע נעהם איך פּערזענליך אָן צווישען 5–6 נאָכמיטאָג.

אַנאָנסען-פּרייז: פּאַר'ן מעקסט—15 גר. פּריימאָגע נאָך ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 שפּאַלטען אין טעקסט—40 ... נאָכ'ן מעקסט—1 ... [illegible] 100 ... [illegible]

אַבאָנעמענט-פּרייז: אין לאָדז – 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פּראָווינץ – 6 זל. א חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער. פּאַר'ן אינהאַלט פון שטראַפּקאַן די אַנאָנסען איז די פּערלאַג ניט פּעראַנטוואָרטליך ... [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.

Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.